Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вIашагIкхета!

СЕРДАЛО

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА,
НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ◆ ШОАТТА, 16 МАРТ, 1985 ШУ. ◆ № 32 (7067). ◆ Мах 3 кеп.

ЦХЬОАГIОНАХ ЛАТТ ПАРТЕИ ХАЛКЪЕИ НИЗ

КПСС ЦК Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Константин Устинович Черненко кхалхарах хезача гIайгIанеча бIило чIоагIа бохам баьб советски наха, дерригача прогрессивни адамий дегашта. Дунен чура дIавахав Коммунистически партеи Советски пачхахьалкхеи гIорваьнна деятель, патриоти интернационалисти, Лаьттан тIа коммунизман машареи идеалаш котъяхара тIехьа лаьтта чIоагIагIа вола къовсамхо.

1985 шера 11 марта хиннача аргIана йоацача КПСС Центральни Комитета Пленумо белгалдаьккхар, К. У. Черненко вахар чакхдаллалца ленински парте гIулакха, советски халкъа хьашташта дIаденна хилар. ЧIоагIа уйла тIайохнйтар цо дегIаена социализм эргаяьккха тоаяра, наьха творчески хьинар дIахо айдара, идеологически болх тоабара тIаберзабаь никъ леррагIа чакхбахара. Доккха дакъа лаьцад цо вежарашха долча социализма мехкашца массе оагIорахьара цхьана леладу гIулакхаш дIахо дегIакхувлара, социалистически содружества позицеш чIоагIъяра. Цо кулгал а деш чакхъяьхай тайп-тайпара общественни строяш йола пачхахьалкхенаш машаре яхара принципаш, хоадамболлаш юхадийттад империализма агрессивни гIулакхаш, кIаьд ца луш къовсам лоаттабаьб ядерни тIема кхерам дIабаккхар духьа.

Доккха во даро кхы а айхагIа кхотабу коммунисташ, дерригa вай халкъ. Советски наха лархIа дизза бахьан а долаш лоархI ленински партех общества кулгалдун лостам телен низ, боарам боацаш чIоагIа теш цунах, хьинаре хьаллоац цун политика.

Ерригача парте, советски халкъо дег тIара къоабалбеш тIайийцар аргIана йоацача парте Центральни Комитета Пленумо КПСС ЦК Генеральни секретаралла новкъост Горбачев Михаил Сергеевич — шийна знанеш, йIаьхий опыти организаторски таланти парте политика чакхъяхара дIателаш, Ленина сийлахь-доккха гIулакх, къахьегача халкъа хьашташ кхоачашдара са ца кходеш къахьегаш вола партийни пачхахьалкхени воккха деятель хержа хиларах хиина хоам. Из Iалальмате боккхача лоархIамс решени массе мотте вай мехка а доазол дехьа а тIанийцай КПСС лоарзагIа яргйоацаш кхолламаш дарен машарен ленински наькъа тешаме хилара дола цхьаькка цхьа тешал санна, парте политике йизза преемственность хилара дола тешал санна.

КПСС ЦК Генеральни секретара Пленуме даьча къамаьлаца хьабийллаб мохк социально-экономически дегIабоагIилга сихдаран советски общества вахара ерригa оагIош эргаяьха тоаяран тIаберзабаь парте стратегически никъ. Цу хувцалургбоацача наькъо чулоац производства материально-технически база эргаяккхар, общественни, эггара хьалха экономически, отношеней система эргаяьккха тоаяр санна, иштта саг ше дегIавоалавар а, цун вахарен къахьегамен материальни хьалаш, цун духовни куц тоадар а. Цунца цхьана хаьдда, хьааьйнад КПСС XXVII съезда даха ма доаггIара накъадахара, карарча шера планаш кхоачашъяра беш бола болх толаме чакхбакккхаран цу тайпара хьатIайоагIа пятилетка толаме дIайолаяран хIанз практически де дезар фуд.

«Вайна хьалхашка латта чоалхане декхараш кхоачашде дезаш хиларо дIадех, — аьлар новкъоста М. С. Горбачева, — парти чIоагIъелга, гIулакхаш вIаштIехьдоахашн лостам телаши йолча цун лоархIам лакхбелга. КПСС-о ший гIулакхаш массаза а лела а даьд, лела а ду принципиальни политика — эггара нийсагIа йола политика я яхача ленински уйлангара хьадоладаь. Коллективно кийчъеш йола цу тайпара политика леррагIен хаддазен чакхйоахаргья. Парти — бокъонца ба а ба ерригача классийи социальни группайн, мехкарча дерригача къамий а народностий а хьашташ теркалде, уж дерригаш а цаI санна кхотаде, халкъа хьинар коммунистически кхолламаш деча юкъарча гIулакха тIадерзаде могаш бола низ».

Парте ший эггара хьалхара декхар лоархI халкъа боахам чIоагIа дегIабоагIаргболча наькъа тIа баккхара хоадамболлаш дола гIулакх делга, лоаццача ханашка эггара хьалха латтача Iилма-технически позицешка, дунен тIа эггара лакхагIча общественни къахьегама овсарлен боаранга кхоачилга. Цу гIулакха боахама механизм дIахо а тIагIертта эргаяьккха тоаянза, социалистически доал дара лардера принципаш творчески юкъекхахьанза — экономика нийсса планагIа дегIакхувлилга вIаштIехьдаккханза, социалистически доалахье чIоагIъянза, предприятей бокъонаш шеръянза, уж дукхагIа шоай мукъагIа хилийтанза, бехктокхам лакхбанза, балхах бухсоццаш хьахуларашта цар безам чIоагIагIа тIабахийтанза баргбац.

ДегIауха ерригa экономика бухсоццача кхьчача сага хьаштий мукъагIа яхийта еза. Парте лоарзагIа ца йоаккхаш чакхйоахаргья ше кийчъяь социальни политика, тIехь-тIехьа кIоаргагIчен хаьддачен чулоацамца хьалъюзаргья программни положени: долла хIама сага духьа, сага иразa. Цо лерхI вахара хьалаш тоаделга хIаране юкъарча гIулакха юкъе тIехь-тIехьа доккхагIа дакъа лацара ларда тIа латташ хила дезаш хилар.

Шийн овлангарча декхарех цаI лоархI парте демократи, халкъа социалистически самоуправлене ерригa система дIахо эргаяьккха тоаелгел дегIакхувлилгел. ТIатеIIа чакхдоах цо Советий лоархIам лакхбелга, профсоюзий, комсомола, халкъа тIахьожама, къахьегама коллективай хьинар айделга. Парте политика хила а хиинай хург а я болхлой класса, колхозни ахархой, интеллигенце цхьоагIо чIоагIъяра, СССР халкъий доттагIал хадданза чIоагIдара тIаерзаяь.

Социалистически демократи кIоаргъелга айхха дувза денна да общественни сакхетам лакхбарца, партийни, пачхахьалкхен, общественни организацей балха тIа гласность шеръелга. КПСС практически опыто йизза бакъъяьй наьха сакхетамца чIоагIа я пачхахьалкхе яха ленински вывод. Нах дикагIа духтIабаьха ме хул, сакхетамегIа лeладу цар шоай гIулакхаш, хьинарегIа хьаллоац парти, цун планаши программни лерхIараши. Идеологически балха лоархIаме декхараш — советски наьха къахьегамен социальни хьинар айдар, дисциплина чIоагIъяр, патриотизмахи интернационализмахи кхебар. ДIахо а хоадамболлаш дола гIулакхаш чакхдоахаргда кхы тIа а порадок оттаяра, хийрача хIамаех, обществан цун гражданийи хьашташта миччa бесса кхийда а тIакхувдилгах вай вахар IоцIендара, социалистически законность чIоагIъяра.

Арахьарча политика даькъе КПСС, Советски пачхахьалкхе чIоаггIен леррагIен йолх машарен социальни прогрессен наькъагIа. Из хаьдда никъ чакхбакккхар духьа лоаттабеча къовсаме шоай эггара хьалхара васкет лоархI цар сийлахь-йоккхача социалистически содружества мехкашцара вежарашха дола доттагIал лораделгел ма могга чIоагIделгел, шоай де йиш йолаш мел дола хIама ду дунен гIулакхашка социализма лоархIами вливнии лакхъяра. Вежарашха йолча коммунистически, болхлой, революционно - демократически партешца айхха, цхьана гIулакхаш леладе гIерт КПСС, дерригача революционни низий цхьоагIо хилийтаран цар вIаши дагадувлаш хьинаре гIулакхаш чакхдахаран тIехьа латт из. Советски Союз раьза я кортамукъален социальни эргалон чIоагIъяра наькъагIа долхача Азе, Африка, Латински Америка мехкашта. Цхьатаррерча бокъоний, вIаши лархIарен чурча гIулакхашта юкъе ца гIертарен ларда тIа ерригача пачхахьалкхенаша машаре, вIаши гIойле йола гIулакхаш леладара тIехьа латт Советски Союз.

Тахан, адамлейна ядерни тIема кхерам тIабессача хана, вай чIоаггIа дог тийша да, цу хьала кIалхардовлара эггара кхетамегIа бола никъ — из вIашдухьала латтача низаша сихдаь хьадеш латта герза0, эггара хьалха ядерни дараш, кхы хьем боацаш Лаьттан тIа соцадарен уж космосе ца дахьийтарен хьакъехьа барт вIаштIехьбаккхар да. Цу тайпара барт вIаштIехьбаккха йиш хилийтар духьа Советски Союзо йоах, ядерни арсеналаш дIакъовл вай, Iоадаь герзаш гIана тIехьа гIа боаккхаш тешшамен наьха саннен кIезигдергдола гIулакх де вай.

Переговорашка гIолларча СССР партнерашта ха деза, воашца цIена дог-уйла долаш хуле, вай а шоашца массаза а цIена дог-уйла долаш хургдолга, воаех теше — тешаргдолга. Цунца цхьана воай Даьхени цун цхьоагIонхойн хьашташ вай Iохьокхадайтаргдац. ХIанзарча чоалханеча дунен халкъашта юкъерча хьалашка къаьстта лоархIаме да вай мехка оборонни низ потенциальни агрессораша е дешаш дика кхетадергдолча боараме лоаттабар: Советки мехкен цун цхьоагIонхойн кхерамзленна, советски наьха маьршача вахара тIакхайдачоа хIалаквеш юха хIама тохаргйолга.

«Хано дIадех, — белгалдаьккхар М. С. Горбачева, — лакхера Iо лохе кхаччалца йолча ерригача партийни организацеша тIатеIIа, творчески болх белга. Ерригача участкашка, массанахьа а массе метте а граждански декхар кхоачашдара, обществана долча дикана хьаьнала къахьегара шоашкара дика масал гойташ, массе метте балха тIа ленински стиль чIоагIъеш хила беза коммунисташ. Эггара хьалхарча аргIанна доагIа из парте кадрашта, партийнии пачхахьалкхени кулгалхошта. КПСС-о нийсса чакхбоахаргба доагIар дизза хьадехара, тIадиллача гIулакха хьалхара бехктокхам лакхбара тIаберзабаь никъ».

Таьзет латтача укх деношка вайх хIаранена къаьстта дика хоаду: коммунистий парте низ халкъаца чIоагIа, моакхаз санна цхьоагIо хиларах, советски халкъа низ партецарча цхьоагIонах, тохкамах чакхдаьнна кулгал цо дарах латтилга. КПСС Центральни Комитета, ЦК Политбюрона гонахьа айхха кхотаенна йолча вай партеи халкъои долла хIама дергда Советски Даймохк кхы а бIаьхегIен низ болашагIен хилийтара, социализма кхолламаш дара таронаш кхы а йиззагIа хьаеллара.

(«Правда», 1985 ш., 13 март).

Дег тIара къоабалъю

Низ кхобергбац

КПСС ЦК аргIана йоацача мартовски Пленума решенеш чIоагIа къоабалъеш тIайийцай тха жа лeладеш йолча бригадерча болхлоша. Боккха чулоацам а болаш Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста М. С. Горбачева даьча къамаьло дегаш гIоттадаьд продукци дукхагIа яккхара, цун дикал лакхъяра, дIадодар лохдара.

Наьха вахара хьал-таро тоаяр тхоех тийша долга оаха дика кхетаду. Цудухьа кхозза тIакхийттача низашца къа а хьегаргда вай хьамсарча Даьхен экономика дегIайоалаяра, цун низ совбаккхара.

ДIадахача шера хIара бIаь жийна тIехьара 145 Iаьхар хьакъоастабир тха жа Iуй бригадо, 8 килограмм гаргга диткъа дика тха а даькхар хIара устагIанна тIера. Укх шера а тхоай низ дIакхоачар ду оаха хIара бIаь жийна тIехьара 150 Iаьхар хьакъоастабара. ХIанз дахка доладеннад жа. ДукхагIчар шиша Iаьхар баьб. Iоахарий унахцIена да, сиха дегI а дахь. Из боккха лоархIам болаш йола кампани дика чакхъяккхара хьалхе а цIенхаштта кийчо яьяр оаха. ДIоахдаьдар кхийш, хьатIа а дена дIаоттадаьдар шортта доакъар, кхоачашдаьдар кхы тIа эшараш.

Лоацца аьлча, тха хьалха латтача жа Iуй бригадо хьинари низи ца кхобеш къахьегаргда КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста М. С. Горбачева къамаьлацара выводаши указанеши кхоачашъяра, мехка Кхачан программа кхоачашъеча ма могга доккхагIа дакъа юкъедахьара.

Г. МУЦАГОВ,
Малгобекски района «Кавказ» яхача совхоза воккхагIвола жа Iу, КПСС член.

◆

ДикагIа болх бе лов

КПСС ЦК аргIана йоацача Пленуме ше даьча къамаьлаца наьха теркам чIоагIа тIаззар Горбачев Михаил Сергеевича, беррига къахьегамхой дегашка дувшаш да даим а машара тIехьа къовсам лоаттабеш хьайоагIача вай Даьхен низ кхы тIа совбаккхара уж тIахьехаш аьнна дешаш. Шоай хьинар кхы а чIоагIагIа оарцагIдаьккха къахьегаш ба хIанз тха завода болхлой а, цу гIулакха шоай дакъа юкъедахьа гIерташ.

Аз болх беча сборочни цеха коллективо дика дIадоладаьд цхьайтталагIча пятилетка тIеххьара шу, дIабахача шин бетта кхоачаш а тIеххоачаш а даьд хьалхашка латта декхараш. Дукха ба тхоца оаха масал эцаш, тхо нийсдала гIерташ бала тIехдика къахьегараш. Масала, царех цаI я Султыгова Насапхан. Дика къахьегарал совгIа, из я къоначар дика хьехамча а. Вай Даьхен рузкъа дебадара дерригa шоай хьинар дIалучарца юкъе ба къона болхлой а. царех цхьанне — Мержоева Аьсета цIи яккха лов сона.

ХIара бетта декхараш тIеххоачашдара тIадерзадергда оаха дерригa тхоай низаш.

Л. ИЗМАЙЛОВА,
ГI. Ахриева цIерагIча Назранерча «Электроинструмент» завода сборочни цеха слесарь-сборщица.

◆

Тха дош чIоагIа да

Парте ЦК аргIана йоацача Пленуме КПСС ЦК Генеральни секретара новкъоста Михаил Сергеевич Горбачева даьча къамаьлага чIоагIа уйла тIайохийташ ладийгIад тха совхоза механизатораша.

Цо къаьстта теркам тIабохийташ аьннад: «...Деш дола къамаьл саг ше дегIавоалавара хьакъехьа а, цун вахарен къахьегамен материальни хьалаш, цун духовни куц тоадара хьакъехьа да».

Цу дешаша а дерригача къамаьло а тIахьех дIахо йодача хана кхы а овсарегIен дикагIен къахьега, оаха дег тIара къоабалъю цун выводаши указанеши. Низи хьинари кходергдац уж кхоачашъяра, вай Даьхен экономика дегIайоалаяра, цун оборонни низ чIоагIбара.

ДIадахача шера толаме къахьегарах тха совхоза къахьегамхошта Ерригроссийски социалистически яхье котбаьннараш а лаьрхIа РСФСР Министрий Совета, ВЦСПС карара кара тела ЦIе байракх еннай.

ЦхьайтталагIча пятилетка тIеххьарча шера кхы а доккхагIдола декхараш тIанийцад совхоза кхаши хьайбаши леладераша. Тешшаме да уж а оаха толаме кхоачашдергхилар.

БIаьстан балхаш дIадоладе кийчбеннаб механизатораш. Дика тоаьй техника, Iалашдаьд дIаде эшаш дола классах дола фу, органически минеральни удобренеш ехка хьаьндаьд. Лоацца аьлча, доккхачоа а зIамигачоа а теркам тIабохийташ цIенхаштта кийчо лый сихей дикен бIаьстан балхаш чакхдахара.

Толаме къахьег совхоза хьайбаш леладераша а. Диза долаш Iангара доахаш латт доахан, тIеххоачашгъю пачхахьалкхенга шурей дулхи дохкара планаш.

М.-Г. БЕКОВ,
«Назрановский» совхоза кхаш лeладеча бригада бригадир, Къахьегама ЦIеча Байракха ши орден лелаер.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТАГАРА, СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМАГАРА, СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТАГАРА

БАРКАЛ

Доккха во дарца — Советски Союза Коммунистически парте Центральни Комитета Генеральни секретарь, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатель Константин Устинович Черненко кхалхарца дувзаденна кодам беш КПСС ЦК цIерагIа каьхаташ даьхнад союзни республикай Компартей ЦК-ашкара, Лакхехьарча Советий Президиумашкарен Министрий Советашкарен, партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешкара, предприятей, учреждeней, гIишлоний, колхозийи совхозийи, дешара заведеней коллективашкара, парте ветеранашкара, Советски Эскарен Флотен тIемахошкара, къаьст - къаьстача гражданашкара.

К. У. Черненкох кодам мел бераша белгалдоах коммунизма идеалаш, машари халкъашта юкъе цхьана леладу гIулакхаши бахьан долаш лоаттабеча къовсаме тIехдаьнна доккха дакъа цо лаьца хилар, марксистско-ленински идейй чIоагIагIа волча пропагандиста гIулакхаш доахкаш из хинна хилар.

Кодам беш белгалдоах, Константин Устинович Черненко дерригa вахар ленински парте гIулакха, коммунизм хьалъяра дIаденна хилар. Шовзткъе итт шу совгIча хана из юкъе хиннача парте шийна тIайиллача хIара участке К. У. Черненкос къовсам лоаттабаьб КПСС политика чакхъяхар духьа. КПСС ЦК Генеральни секретара, СССР Лакхехьарча Совета Президиума Председатела посте волаш Константин Устинович Черненкос ший дерригa низаш дIатийннад дегIаена социализм эргаяьккха тоаяра, экономически социальнии дегIаахара доккхий декхараш кхоачашдара, советски халкъа вахара боарам лакхбара, наьха творчески хьинар дIахо айдара, идеологически болх тоабара, дисциплина, законность, порядок чIоагIъяра тIаберзабаь леррагIа никъ чакхбахара. К. У. Черненкос бIарга са санна лораьй вай парте цхьоагIо, Центральни Комитета, цун Политбюро гIулакхий коллективни хьисап.

К. У. Черненко кхалхарца дувзаденна кодам беш дукхха каьхаташ кхаьчад социалистически пачхахьалкхений кулгалхошкарен къахьегамхошкарен, коммунистически, болхлой, революционно - демократически партешкарен прогрессивни организацешкарен. Константин Устинович Черненкос леладаь гIулакхаш цар тIа дувз КПСС-он Советски пачхахьалкхенои машари дунен халкъашта юкъера кхерамзлен бахьан долаш, тайп-тайпара общественни строяш йола пачхахьалкхенаш машаре яхара принципаш чакхъяхар духьа леррагIа лоаттабеча къовсамца, сихдаь хьадеш латта герзаш соцадара, ядерни тIема кхерам дIабаккхара, халкъий кхерамзле Iалашъяра тIаерзаяьча лоархIамеча инициативаш ца. Вежарашха долча мехкийи коммунистически партейи, революционни кортамукъален боламий кулгалхоша белгалдоах вежарашха долча социализма мехкашта юкъера доттагIали цхьана леладу гIулакхаши дIахо дегIакхувларан чIоагIдаран, дунен халкъашта юкъерча коммунистически болхлойи болама цхьоагIон кхотабалари чIоагIдара юкъе К. У. Черненкое лаьца доккха дакъа.

Кодам беш каьхаташ даьхкад иштта дунен дукхача мехкий пачхахьалкхенаштен правительствашт ен керте латтарашкара, общественни организацешкара а гражданашкара а.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето дег тIара баркал оал К. У. Черненко кхалхарца дувзаденна кодам беш каьхаташ дахкийтача ерригача партийни, советски, профсоюзни, комсомольски организацешта, предприятей, учреждeней, гIишлоний, колхозийи совхозийи, дешара заведеней коллективашта, Советски Эскарен Флотен тIемахошта.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето чIоаггIа а дег тIара а баркал оал доазол дехьарча новкъосташтеи доттагIаштеи, социализма мехкий къахьегамхошта, вежарашха йолча партешта, социальни прогресса тIехьарча къовсамхошта, советски халкъага доккха во деначa деношка вай партенеи мехкаи дикадар мел аьннарашта.

КПСС Центральни Комитето, СССР Лакхехьарча Совета Президиумо, СССР Министрий Совето доккха баркал оал Константин Устинович Черненко кхалхарах вай халкъага во дар халахийттача пачхахьалкхенийи правительствайи беррига кулгалхошта, пачхахьалкхени общественнии деятелашта.

Укх деношка советски нах кхы а айхагIа кхотабеннаб Коммунистически партенеи цун ленински Центральни Комитетан гонахьа, цар хьакхайкадаьд аргIана йоацача КПСС ЦК Пленума решенеш, парте чурен арахьарен политика массава а цхьатарра раьза хинна шоаш хьаллоацаш хилар, хьахьекхад сакхетам лакха болаши вIаштIехьбаьнен шоаш хилар, вай Даьхен экономически оборонни низ дIахо а чIоагIбе, кхоачашъяра Константин Устинович Черненкос ший дерригa вахар хетадаь йола коммунизма идеалаш котъяхар духьа шоай са ца кходеш къовсам лоаттабе чIоаггIа лаьрхIа шоаш хилар.

КПСС ЦЕНТРАЛЬНИ КОМИТЕТ — СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМ — СССР МИНИСТРИЙ СОВЕТ

СССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМЕ

СССР Лакхехьарча Совета Президиумо арадаьккхад «1941—1945 шерашка Сийлахь-бокххача Даймехка тIема юкъе хьинаре дакъа лаьцараштa Даймехка тIема орден яларах» дола Указ.

СССР Лакхехьарча Совета Указо оттадаьд:

1. Немецко-фашистски гIаьрахошта духьаларча къовсаме майрал, денал, къонахчал гойтарагIа, 1941—1945 шерашка хиннача Сийлахь-боккхача Даймехка тIем тIа советски халкъо Котало яьккха 40 шу дизар белгалдоаккхаш а совгIаташ лулга:

I степена Даймехка тIема орден:

Советски Союза Турпалашта — Сийлахь-боккхача Даймехка тIема доакъошхошта;

дерригача кхаь а степенех йола Слава орден енна болча наха;

действующи эскара, партизански формированешка е подполье болаш Сийлахь-боккхача Даймехка тIема юкъе юкъарчал доаццаш дакъа лаьцача маршалашта, инаралашта, адмиралашта Сийлахь-боккха Даймехка тIом лаьттача хана цар званеш моллагIаш хинна яле а;

действующи эскаре, партизански формированешка е подполье болаш Сийлахь-боккхача Даймехка тIема юкъе юкъарчал доаццаш дакъа лаьцача, тIемаш деш човнаш хиннача, Сийлахь - боккха Даймехка тIом лаьттача хана СССР орденаш е «За отвагу», Ушакова, «За боевые заслуги», Нахимова, «Даймехка тIема партизан» яха медалаш тийннача наха;

ТIемаш деш човнаш хиннача Сийлахь-боккхача Даймехка тIема инвалидашта;

II степена Даймехка тIема орден

Действующи эскаре, партизански формированешка е подполье болаш Сийлахь-боккхача Даймехка тIема юкъе юкъарчал доаццаш дакъа лаьцача наха, нагахьа санна укх Указага хьежжа I-ча степена Даймехка тIема орден йоагIараштa юкъе уж беце.

2. Сийлахь - боккхача Даймехка тIема юкъе хьинаре дакъа лаьцараштa I степена Даймехка тIема ордени II степена Даймехка тIема ордени хьежаю СССР Лакхехьарча Совета Президиума цIерагIа СССР оборона министра, СССР Пачхахьалкхен кхерамзлен комитета председатела, СССР чурча гIулакхий министра.

Ер Указ доагIаш да милитаристски Японена духьаларча тIема доакъошхошта а.

20 апреле—Коммунистически субботник

РЕСПУБЛИКА ШТАБЕ

Самардийнахьа, КПСС Нохч - ГIалгIай обкома секретара Е. В. Тумсоева председателал а деш парте областной комитете заседани хилар ленински коммунистически субботника кийчо яран из чакхдаккхаран йолча республикански штаба. Цига дакъа лаьцар обкома отделий заведующеша, республика советски, профсоюзни, комсомольски организацей кулгалдеча болхлоша, кепайоазон викалаша.

Штаба членаша декхараш шоашта юкъе дIа-хьа дийкъар, балха план чIоагIйир, субботника кийчо ярца дувзаденнача цхьадолча практически дешашка хьежар.

Белгтала аьлча, партийни, профсоюзни, комсомольски организацешта могадаьд цIейна кийчо еча хана къахьегама коллективай уйла кхояьча бийдалца, материалашца, энергоресурсашца цу дийнахьа къахьегара тIаерзаелга.

Де дезар къоастадаьдац

— Коммунистически субботник долча дийнахьа фу де лаьрхIад шун къахьегамхоша? — цу тайпара хаттар нийца вахар со Нохч-ГIалгIай швейно-производственни объединене парткома секретарь А. Ф. Борисенко йолча. Цо хьадувцачох де лерхIараш дог гIоздоаккхаш дар, шийн блокнота тIара Iодеш: бIаьш а эзараш а берий тайп-тайпара костюмчикаш, маIача наьха а кхалнаьха а кочамаш тегаргья цу дийнахьа кходаьча таьшца, кхоьча электроэнергеца болх а беш. ГIулакх кIоаргагIа дIатехкача дег тIа хиннача гIозалах хIама дисапзар. Цун цIенхашттара бахьанаш а дар.

«Коммунистически субботникага кийчо еш чакхйоахача мероприятей план». Цунга хьажа воалуш а эггара хьалха са бIарг тIаотт из план дIадахача шера хиннача субботника оттаь хилара.

— Фу бе я из план, соахка хиннар а укх шера дар а цхьатарра ма дий субботникаш? — йоах Борисенкос, дукха шеш йоацаш.

Хьожаргда-кх вай тIаккха цу соахкарча плано дIадехар мукъагIа укхаза даьдий. Цун хьалхарча пункто дIадехаш ма хилара объединене цехий, филиалий парторганизацей секретарий совещани хиина хила езаш я субботник дика чакхдаккхара инициатива хьалладара хьакъехьа дувцаш. Хиннайий из? ХIанз а хииналц. Цудухьа цу лостамагIа бола болх эсала дIахьош ба къаьст-къаьстача цехашка, филиалашка.

— ХIанз из совещани чакхйоаккхаргья оаха, тIехьадисадац тхо-м. Хьажал соахка а хиинальц из-м 26 марта мара, — дIахо а дувц парткома секретара.

— Субботник долча дийнахьа нормаш тIеххоачаш а еш къахьегаргда аьнна дIаяздаьд № 1 йолча тха цеха социалистически декхараш тIа, — йоах начальника Э. С. Качарова. — Бакъда, хIанз санна болхлой тоъаш ца хуле тхона тIеххоачаш ца ярал совгIа, кхоачаш а юлургъяц нормаш. ДIахьажал, дIабахача бетта оаха 76 процент мара язар план.

Уж хIамаш теркалдаьдарий-те Борисенкос кхольча материалий чотагIа бIаьш, эзараш хIамаш тегаргъя яхача хана?

— Коммунистически субботник дика чакхдаккхара къахьегамхой тIахьехаш митинг хиинай тха алхха цхьоалагIча филиале, — аьлар сога Борисенкос. Хьадувцачох на хиина цхьа кIира совгIа хар. Бакъда, филиала болхлоша къахьегама цIей долча цу дийнахьа мел болх бе лаьрхIад, мишта бе лаьрхIац хацар парткома секретара. Из фуд цунца дукха уйла йоацилга мара.

Цу филиале вода со. Керттерча инженера Л. И. Щербаковас дийцар сона «цIеча шоаттденна» беррига болхлоша кходаьча таьшца барзкъа тегаргдолга а пятилетка фонде 2 эзар сом дIахьожадергдолга а.

Болхлоша шоаш фу оал цох?

— Цу дийнахьа къаьстта хьинаре къахьега дезаш хиларах дийцад оаха, бакъда, кходаьча таьшца болх бертбий хайнадац сона, — йоах ворхIлагIча участкерча швея-мотористкас М. Ахматовас. Цу тайпара чулоацам болаш дар участка мастера С. Заварницинас, бригадира Н. Ситаловас дийцар. Цар вIаштIехьдаргда кходаьча таьшца цхьан дийнахьа болх бе, хIана аьлча шу доладелча денз а дикка кходаьд цар уж. Бакъда, хIанз вай дувцар из дац, вай дувцар да субботник долча дийнахьа кходаьча цу таьшца шоай болх бе безий царна ца хар. Керттерча инженера е кхьча кулгалхочоа из хар пайдана дац, уж хIамаш хьажега езараштa шоашта из ца ховш хилча.

С. АРЧАКОВ.

АХКАНАРЧА ХАНАГА

СССР цаI йолча ханеи эталонни частотайи пачхахьалкхен комиссе хоам бу, 31 марта, кIирандийнахьа, Советски Союза ерригача территоре тIа ахкан ха юкъейоалаеш хиларах. Ахкан ханага довлар 31 марта 2 сахьат даьлча сахьата тIаьск цхьа сахьат хьалха даккхарца деш да.

ДОТТАГӀАЛ ТӀЕХЬА ВӀАШАГӀКХЕТАР

13 марте хилар КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева К. У. Черненко кхалхарца дувзаденна Москве баьхкача Варшавски Договора чуйоагӀача паччахьалкхений партийно - правительственни делегацешта керте латтаращца вӀашагӀкхетар.

ВӀашагӀкхетаре дакъа лаьцар: Болгарски Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара, НРБ Паччахьалкхен совета Председатела Т. Живкова, Венгерски Социалистически болхлой парте Хьалхарча секретара Я. Кадара, Германе Социалистически цаӀ йолча парте ЦК Генеральни секретара, ГДР Паччахьалкхен совета Председатела Э. Хонеккера, Польски вӀашагӀкхийттача болхлой парте ЦК Хьалхара секретара, ПНР Министрий Совета Председатела В. Ярузельске, Румынски Коммунистически парте Генеральни секретара, СРР Президента Н. Чаушеску, Чехословаке Коммунистически парте ЦК Генеральни секретара, ЧССР Президента Г. Гусака.

ВӀашагӀкхетаре дакъа лаьцараш вӀаши дагабаьлар, социализм хьалъяра, вошал долча партей аргӀанарча съездашта кийчо яра, хӀанзарча ханарча дунен халкъашта юкъерча хьала даькъерча актуальни дешай хьакъехьа. Белгалдаьккхар берригаш лаьрхӀа хилар массе оагӀора политически гӀулакхаш дӀахо йодача хана а вӀаши бувзам болаш чакхдаха, экономически, идеологически, кхыча даькъе цхьан гӀулакхаш леладар эргадаьккха тоаде.

ВӀашагӀкхетаре чӀоагӀдир, Варшавски Договора чуйоагӀа паччахьалкхенаш дунен тӀара кхохкам леррагӀа, конструктивни хьисапе лохбе, ядерни тӀема кхерам дӀабаккха, эггара хьалха ядерни дар а долаш гера дӀадаккхара даькъе хьйдда дола тӀулакхаш де, космоса милитаризаци ца яйта лаьрхӀа хилар. КертагӀдаьккхар, дунен халкъашта юкъера хьалаш чоалхапе эттача хьалашка вошал долча мехкий барти цхьоагӀои чӀоагӀъяр, дунен халкъашта юкъерча арене цар чакхдоахача гӀулакхашта координаци елга тоадар къабстта лоархӀаме хилар.

Даьча къамаьлашта юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела Н. А. Тихонова, КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителя, СССР кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК секретара К. В. Русакова.

М. С. ГОРБАЧЕВА Р. ГАНДЕЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

13 марта КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева Кремле къамаьл хилар Инде Республика Премьер - Министраца Р. Гандеца. Къамаьла юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителя, СССР кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра А. А. Громыкос.

Советски оагӀоно баркал аьлар доттагӀал долча Инде правительствана керте латтачоа а халкъа а К. У. Черненко сий а деш дагавохарагӀа.

ДоттагӀалеи вӀаши дувцар бокъонца кхетадареи атмосфере чакхдаьнна къамаьл долаш, раьза а болаш белгалдаьккхар дика дегӀауха советско - индийски гӀулакхаш лакхача боараме, динамизм йолаш, массе оагӀора хилар, шаккхе а раьза хилар машарах, СССР-и Инденеи юкъерча доттагӀалах, цхьан леладеча гӀулакхех долча Договора кӀийлен тӀа уж дӀахо чӀоагӀде.

М. С. ГОРБАЧЕВА Д. ОРТЕГАЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

13 марта хилар КПСС ЦК Генеральни секретара М. С. Горбачева Никарагуа Республика Президентаца, къам мукъадаккхара Сандинистски фронта Къаман кулгала членаца Даниэль Ортегоца вӀашагӀкхетар. Къамаьла юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителя, СССР кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра А. А. Громыкоси Никарагуа кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра М. Д. Эскотои.

М. С. Горбачева баркал аьлар Д. Ортегона Никарагуа халкъа а правительства а цӀерагӀа К. У. Черненко кхалхарца дувзаденна цо кодам барагӀа.

Центральни Америке латтача хьала хьакъехьа вӀаши дагабаьлар. М. С. Горбачева бакъдир советски наха паргӀата а шийн мукъагӀа а дегӀаахара йола шийн бокъо къувсаш майрра къовсам лоаттабеш дола никарагуански халкъ хьаллоацаш хилар. Шинна а оагӀоно геттара во лаьрхӀар цу районерча мехкий гӀулакхашта юкъегӀертара, цига кхераме кхохкама кхуврча хьабара тӀаерзаь йола, американски администраце курс. Цунца цхьана кертагӀдаьккхар, Центральни Америкера гӀулакхаш нийсхон политически наькъаца цхьан кога тӀа даха лаьрхӀа бола «контодорски группа» болх а чулоацаш долча дунен халкъаша леладеш долча гӀулакхашта дӀахо активизаци е езаш хилар. Цунца дувзаденна советски оагӀоно лакха мах бир дукха ха йоацаш Никарагуа кхайкаьча кердача инициативай.

М. С. ГОРБАЧЕВ В. ДЖУРАНОВИЧАЦЕИ А. ШУКРИЯЦЕИ ВӀАШАГӀКХЕТАР

13 марта КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев вӀашагӀкхийтар СФРЮ Президиума Председателаца В. Джурановичаци СКЮ ЦК Президиума Председателаца А. Шукрияцеи.

Советски оагӀоно баркал аьлар К. У. Черненко кхалхарца дувзаденна СФРЮ Президиума, СКЮ ЦК Президиума, Югославе берригача къахьегамхой цӀерагӀа кодам барагӀа.

Къамаьлаш хилар советско - югославски гӀулакхий дегӀаахара дешай а, хӀаьта иштта дунен халкъашта юкъерча актуальни проблемай а хьакъехьа. Шинна а оагӀоно бакъдир шоаш Советски Союзан Югославе Социалистически Федеративни Республикaнеи, КПСС а СКЮ а юкъера массе оагӀора гӀулакхаш долаш долча цхьана оттадаьча документийн договоренностийн кӀийлен тӀа дӀахо кӀоаргде кийча хилар. КертагӀдаьккхар Советски Союз а Югослави а чӀоагӀа лаьрхӀа хилар термоядерни катастрофа ца хилийтара, Европера машари кхерамзлеи чӀоагӀъяра тӀагӀертта гӀулакхаш де.

ВӀашагӀкхетар чакхдаьлар дикача, доттагӀий хьалашка.

Къамаьла юкъе дакъа лаьцар КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителя, СССР кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра А. А. Громыкос, КПСС ЦК секретара К. В. Русакова, СФРЮ кхыча мехкашцарча гӀулакхашта волча союзни секретара Р. Дизаревича, СФРЮ Советски Союзерча посола М. Друловича.

М. С. ГОРБАЧЕВА ФРАНЦЕ ПРЕЗИДЕНТАЦА ХИННА КЪАМАЬЛ

КПСС ЦК Генеральни секретарь М. С. Горбачев 13 марта Кремле вӀашагӀкхийтар Франце Президентаца Ф. Миттераннаца, хӀаьта цунца КПСС ЦК Политбюро члена, СССР Министрий Совета Председатела хьалхарча заместителя, СССР кхыча мехкашцарча гӀулакхий министра А. А. Громыкоси Франце арахьарча гӀулакхий министра Р. Дюмаеи дакъа а лоацаш дола къамаьл а хилар.

К. У. Черненко кхалхарца дувзаденна геттара хала а хеташ Франце цӀерагӀа а шийгара а кодам бир Ф. Миттерана.

М. С. Горбачева аьлар, К. У. Черненко кхалхар Францерча наха халахеташ хиларах вай мехкий халкъашта юкъе дуккхача хана денз латташ доттагӀал хиларан уж вӀаши хьашт долаш хиларан дола тешал лерхӀ Советски Союзе.

ТӀеххьарча хана советско-французски гӀулакхаш тоалуш латташ хилар белгал а даьккха, М. С. Горбачеви Ф. Миттеранеи могадир Европера а цун доазонел арахьара а политически климат хьахилара кӀезига влияни еш йоаца, хӀанзарча хана дунен халкъашта юкъе эттача хьалах дӀакъоастае йиш йоаца фактор йола Советски Союзан Францеиен юкъера политически диалог дӀахохьолгеи кӀоаргделгеи. Дуккхача дунен халкъашта юкъерча дешай хьакъехьа къамаьлаш деш гуча ма- даллара, шаккхе оагӀув разрядка политикана юхатӀадахара, сихдаь герз хьаделга соцадара, равновеси ма хулла лохагӀча лагӀа тӀа лоаттаяра тӀехьа я. **(ТАСС).**

Кхоана – коммунальни боахамеи бытовой гӀулакхаш дечеи болхлой Ди

Грозне бахача дуккхача наха дика йовзаш я «Чечингремстройтреста» чуйоагӀача Грозненски юрта районашка болх беча ремонтно-гӀишлошъеча управленера Алханова Курбату керте латта штукатурий - малярий баргтайна коллектив. Шоай балхах дог лазаш, наьха хьашташ дизза кхоачашдара деррига деш, хӀара бетта шоай заданеш тӀеххоачашъеш къахьег бригада болхлоша. ХӀанз уж ремонт еш ба Чернышевске улицагӀа латтача цӀеношка.

— Эггара хьалха тха квартире ремонт е болабелар штукатураш, — яхаш дувц «Красный молот» заводе звукооператоралла болх беш йолча Сатуева Зинас. — Геттара раьза я со цар баьча балха. Дика яьй ремонт, цхьаннкха ала хӀама доацаш пенех лотаьй обояш. Фусамаш сийрда йоахаш да хьекха басараш. Дег тӀара баркал ала лов сона са квартире ремонт еш хиннача Алханова ӀайнаӀа, Вахаева Ӏайшата, цар бригадира Алханова Курбатуна.

Иштта дег тӀара доагӀа дӀайха дешаш аьлар бригада коллективах цу цӀагӀа бахача «Грозгипронефтехим» яхача проектни институте керттера инженер а йолаш болх беча Ованесова Тамарас, пенсионера, къахьегама ветерана Самойлов Александр Михайловича, кхычар. ДӀахо а иштта дика къахьега чӀоагӀо яьй бригада коллективо.

СУРТА ТӀА: (аьрдехьара аьттехьа) АргӀанарча квартире ремонт дӀайолаяра дагабувлаш ба А. Алханова, А. Вахаева, С. Исраилов, Р. Кулагина, К. Алханова.

Р. АУШЕВА сурт.

«Чечингтелерадиобытт е хника» яхача объединенена чуйоагӀача бос болеи зӀамигеи телевизораш тоаеча ателье коллективе массане лоархӀаши сий деши мастер ва 1972 шера дениз укхаза болх беш вола радиотелемастер Хакичев Мухьмад. Цо тоаьча телевизораша беча балха геттара раьза ба заказчикаш, дег тӀара баркал оалаш дукха йоазош даьд цар ателье жалобайи предложенейн книжка тӀа. Мухьмад коммунистически къахьегама ударник, дукхаза социалистически яхье котвьннар ва. Шийн балха йоккха опыт дог раьза а долаш дӀайовзийт цо къоначарна.

СУРТА ТӀА: радиотелемастер М. Хакичев шийн балха моттиге.

Р. АУШЕВА сурт.

ХОЗА ГӀУЛАКХ ДЕ ХЬОЖАРГДА

ХӀара шера март бетта кхоалагӀча кӀирандийнахьа вай мехка дезду коммунальни боахама а бытовой гӀулакхаш деча а болхлой цӀей. Партеи правительствасе хадданза йоаккхо а еш, быта служба халкъа боахама дегӀадена доккха механизированни дакъа да тахан.

Бахача наха бытовой гӀулакхаш делга дӀахо дегӀакхувларах бола КПСС ЦК-аи СССР Министрий Советеи соцам болх тоабара хоадам бола программа санна тӀанийцаб оаха. Из боккха лоархӀам болаш документ да. Советски наьха вахар тоадара вай мехка еш йола йоакхо къаьгта хьахьокх цо. Бытовой гӀулакхаш деш йола отрасль дегӀакхувлара йоккха масштаб йола дешаш вай мехка къестадергхилар белгалдаьккхад цу документа тӀа.

Къахьегама а политически а хьинар айденна, кхы а лакхагӀа дола хьоккхамаш даха дага долаш наькъа долх тхо тхоай профессиональни цӀейна.

Бахача наха бытовой гӀулакхаш деча белгтала толамаш даьхад тха министерства чуйоагӀача дуккхача къахьегама коллективаша. 1984 шера бытовой гӀулакхаш дара план бӀарчча хьайийцача 100 процент кхоачашъьй оаха. ХӀаьта юрта бахача наха гӀулакх дара хьокхам кхы а лакхагӀа ба — 101 процент. Цул хьалхарча шераца нийсйича тха отрасла дегӀаахара боарам 104 процент лакхагӀа ба, е ахчанца хьахьекхача 700 эзар сома маьха дукхагӀа гӀулакх даьд оаха бахача наха.

Цхьайолча предприятешa къаьстта дика болх бу. Царех я «Чечингтелерадиобыттехника», «Чечингтрансбыт», «Чечингфото», «Чечингтрикотаж» яхача объединенеи коллективаш. Дукха а тӀехкхоачашдаьд цар шоаш тӀанийца хинна социалистически декхараш. Дукха ба цу коллективашка 12 пятилетка чотагӀа болх беш бола нах.

Цунца цхьана бытовой гӀулакхаш деча тха 27 предприятех 5 планови заданеш кхоачаш ца еш йисар. Цо хьахьокх хӀанз а тха балха тӀа кхоачамбоацараш долга.

ЦхьайтталагӀча пятилетка белггала дегӀаенай отрасла материально-технически база. Алхха 1984 шера оаха хьалдаьд Фрунзенск, Новое-Солкушино, Сержень-Юрт яхача юрташка, кхычахьа быта цӀеноги. Цул совгӀа Гудермесски, Назрановски, Сунженски, Малгобекски, Шелковской районашка хьайийллай дукха а комплексно-приемни пункташ (КПП).

Тоадаьд бытовой гӀулакхаш делга вай республика столице а. ЛаьрххӀа комплексаш хьайийллай «Арена» яхача гостинице, Черноречье, «Красный молот» завода, «Терек» яхача фирме, кхычахьа болх беш я наха бытовой гӀулакхаш ду мастерскеш.

Карарча пятилетке быта служба болх тоабара даьр да: быта 6 цӀа, 29 КПП. Деррига а лаьрхӀача городашка 910 точка я наха гӀулакх деш, юрташка — 450 точка. Из дикка низ ба.

Дукха къахьег оаха керда услугаш, балха дикагӀйола формаш юкъейоалаяра. Таханарча дийнахьа республике бахача наха 580 тайпара бытовой гӀулакхаш ду. ХӀаьта царех дикълагӀа дола дакъа тӀехьа а ца доаккхаш, сихха деш дола гӀулакхаш а да.

Бахача наха эшаш дола бытовой гӀулакхаш дикагӀа дара хӀара шер-шера 650 единица тайп-тайпара оборудовани ийю оаха.

Кердадар наха довзарг долаш, цар шоашта эшар хьахоржаргдолаш каст-каста семинараш ю, кога гӀирса, тӀадувхача барзкъа керда моделеш йовзийташ демонстрацеш а ю.

Хьинаре къахьегаш, керда дар шийн ханнахьа хьаэцаш, из наха довзийташ бола нах кӀезига бац тха. Шей дездеча укх деношка царех цхьаболчар цӀи яккха безам ба са.

1987 шера чотагӀа болх беш я «Чечингтрикотаж» объединене вязальщица М. Кадаева. Ленински комсомола цӀерагӀа йола преми яла оттаьяй из. Иштта дика къахьегаш я укх объединене Х. Дукаева, Р. Ламарева кхыбараш а.

Укх дезача деношка иштта цӀи яккха еза Грознерча мода Цӏен барзкъаш тегаш йолча Т. Абрамовай, Гудермесски горбыткомбината болхлой М. Муслимовай, Н. Колодкой. «Швейбыта» объединенена барзкъаш тегаш йолча Л. Закриевай. ХӀаьта Грознерча № 17 йолча ателье болх беш йола С. Эсмурзаева шийтталагӀа пятилетка чакхъяьккха яла йоалл.

Шераш яьха, хоастабе мегаргбола нах кхы а дукха ба тха.

Бахача наха бытовой гӀулакхаш дара боарам тӀеххьарча шерашка дикка лакхбенна бале а, де дезараш кхы а дукхагӀа да. Советски наьха вахара таронаш хӀара дийнахьа тоалуш йоагӀа, къаьстта эргадаьнна хувцаленнад юрташка бахача наьха вахар. Цу хувцамашка хьежжа болх тоабе безаш да тхо.

Дукха моттигаш я тха юрташка быта служба производственни база дегӀа ца йоагӀаш, кӀезига да быта цӀенош, комплексни приемни пункташ. ХӀаьта уж йолча а вӀаштӀехьдаьхадац къахьегама, салаӀара хьалаш. Помещенеш ца тоъар бахьан долаш эшаш йола технологически оборудовани оттае вӀаштӀехьдалац. Из бахьан долаш бахача наьха хьашташ дизза кхоачаш ца деш дус.

Бытовой гӀулакхаш дара юрташка дӀадаха транспорт эш, из тоъам болаш яц тха. Телефонашцара бувзам а во вӀаштӀехьбаьккхаб. Из ца хилар хала да заказ хьа а ийца, шийн ханнахьа из кхоачашде.

Наха гӀулакх деча моттиге цхьаккха дича а гӀожа, безаме воацаш хила йиш яц. Халахете а, юкъ-юкъе нийслу цу тайпара дола хӀама а. Из цхьаккха дича а хила йиш йолаш дац. Уж кхоачамбоацараш дӀададахара цӀенхаштта болх беш да тхо.

Хетаргахьа, хала хургда тахан быта службаца гӀулакх ца доагӀаш бола дезал лаха. Сагага товргдола барзкъа дега, цун вахар хозде декхарийла да тхо.

Дика професси я тха яр. ДӀахьажал тха ателье тийга коч тӀайиихача мишта къонъелар кхалсаг, мишта болар хувцаделар цӀена костюм тӀайиихача маӀача сага, мишта хоза корта тессаб тха парикмахерске.

ЧӀоагӀа доккхал ду оаха сага товр де тхоай аьттув баьлча. Из иштта хилийтара ма хулла тхоай болх тоабе хьожаргда тхо. Наха деш дола бытовой гӀулакхаш культура лакха йолаш, дика, хоза гӀулакх де хьожаргда.

И. АЛБАСТОВ,
НГӀАССР бытовой гӀулакх деча министра заместитель.

АТТА ЙОАЦА ЛИТРАШ

Итт класс чакхъяьккхачул тӀехьагӀа болх хоржаш корта лозабе безанзар Зейнапа. Хьалххехьа къоастабаьбар йоӀо шийн къахьегама никъ. Наьнаца цхьана доярка ла балха йода из.

— Шийн болх лаьрххӀа лелабеш хьайоагӀа Газдиева Зейнап, — раьза волаш дувц Сунженски районерча Кирова цӀерагӀа колхоза председатела Кузнецов Владимир Васильевича. — ВӀуца къожабаш, халагӀча моттиге дӀаэттар къона коммунист. Балха хьалаш а аттагӀчарех дацар. ХӀаьта а дика хьокхамаш гойташ, шура яккхара план а социалистически декхараш а толаме кхоачашдеш хьайоагӀа къона доярка.

Шоай нанна а йоккхагӀйолча йишийна а тара хила лаьрхӀад ГаздиевгӀар дезале хьалкхийнача йижараша Эсетеи Зайнапеи. Школе дийша баьнначул тӀехьагӀа доярка болх хьаийцаб цар а. ХӀанз Ӏуйрийна цхьан цӀагӀара ферме балха ух йиъ кхалсаг — нанеи кхо йоӀи. Цхьана халкъа беркат хьакхоллаш ба уж.

Царна юкъе а хьинар совгӀа долаш, моллагӀа шийна тӀадилла гӀулакх лаьрххӀаи дикеи леладеш хьайоагӀа Зейнап. Цунга хьежжа лакхъеннай цув балха говзал а. Шийн декхарех дика лоархӀаеш хиларал совгӀа, цо новкъостал ду шийн йижарашта, нешашта доярка говзал караерзае.

— Бехктокхам лакха болаш, шийна тӀадиллар дизза чакхдоаккхаш я Газдиева Зейнап, — дувц колхоза парткома секретара Ведзижев Батыра. — Ше дӀакхаьчача моттигера кхоачамбоацараш гучадаьха ца Ӏеш, уж дӀадахара новкъостал деш хьайоагӀа из. Политически кхетама балха а хьинаре дакъа лоац къонача коммуниста. Цул совгӀа, заочно деша а эттай Назрановски юртбоахама техникума зоотехнически отделене.

Колхоза къахьегамхой коллективо Нохч - ГӀалгӀай АССР Лакхехьарча Совета депутаталла ше хержалга хайча, дикка еха яр йоӀ. «Сол боккхагӀбараши дикагӀа болх бераши дукха ма бий колхозе а ферме а! ЛоархӀаергйий-хьогӀ со?» — Цу уйлаша боабаьбар Зейнапа сатем. Сарахьа берригa дезал вӀашагӀкхийтача, эхь хеташ ше мича яргъя ца ховш йисаяр йоӀ. ХӀаьта а кӀоаргга дег чу доккхал дора цо республика Лакхехьарча Совета депутаталла ше харжарах.

Зейнапа божа беттача нийсвеннавац со. ХӀанз цунга деннад эггара хьалха дахка шинараш. Тахан-кхоана яхар санна дахка долалургдолаш да уж. Хьайбаш леладерашта дика ховш да мел боккхача бехктокхаме гӀулакх да духхьашха дехка доахан леладелга. Юххьанца уж Ӏомадарах тийша да тӀехьагӀа машина уж дика хилар.

Из бехктокхам кхы а лакхбеш дар цхьаькха. Цунца цхьана цу фермера духхьашха дахна, доахан хьаийцад, районе маттел республике а йовзаш хиннача доярка Рыбалко Марияс. Атта хетац йоӀа иштта цӀи хезача сага нийсса болх бе. ХӀаьта уллув хьеxамча хилар дика да. Дикадар цунгара хьаэца, цунна тара хила гӀерта, цунца социалистически яхь леладе йиш я. Цох сатем хул Зейнапа.

Юха а Ӏуррехьа балха арабаьннаб ГаздиевгӀар дезал — нана а мехкарий а. Царна бовзаши безаши бола хӀара дийнахьара болх ба из. Иштта хиннад селхан, шу хьалха. Иштта да тахан а.

ВӀалла хӀама хувца ца делча санна да деррига. Хувца-м деннад. Хьаьналча ахархочун дезалера цаӀ — Зейнап республикерча Советий Ӏаьдала лакхерча органе хержай. Из бахьан долаш дог детталуш, сатем байна я йоӀ. «Сайх бенна наьха тешам ца боабеш чакхйоаллургйий - хьогӀ?». Из уйла Зейнапа дег чура дӀаялац.

«Ираз долаш хилба хьа вахара никъ, Зейнап!».

А. ИЛЬИН.

Бохам баьраш – бехктокхаме

Укх тӀеххьарча хана дукха каьхаташ ух редакце Назрановски районерча юрташка бахача нахагара. Уж Ӏокад шийн ханнахьа почта хьакхачац, дерригаш вӀашагӀа а техе бетта цкъаи шоззеи мара хьадахьац газеташ, журналаш, каьхаташ, яхаш. Цу гӀулакхага хьожаш, бувзама отделене балха кхоачамбоацараш фу бахьан долаш нийслу тохкаш хилар со цига дукха ха йоацаш.

Укх шера ялхлагӀча марта дар из: Наьсар-Кертерча бувзама отделене дӀачу ма ваьллингехьа са бӀарг тӀаэттар холаш а даь хьалдетта латтача газеташта, журналашта, посылкашта, кхыйолча корреспонденцена. Царна юкъе «Сердало» газета бӀарчча боккха цӀов а уллар. Аз дена гӀулакх шийна хайча бувзама отделене начальника Евлоев Хьамзата Башира, шийн балха тӀа цхьаккха тайпа кхоачамбоацар дац ала гӀертачох шек а воацаш, аьлар:

Хьона гуш мел латташ дола газеташ, журналаш бахача нахага дохка аьнна хьадайта да, уж дӀадохка са кхийнадац.

— Цкъа арадаьннача «Сердало» газетах мел газеташ лу шун бувзама отделенена дохка? — хаьттар аз Хьамзата Башира.

— Ах бӀаь газет лу, — аьлар цо. Ше дувцачох со тешаве гӀерташ дувнаш а дуаш. Цхьабакъда, подсобни помещени хьаеллал аьлча, юхь тӀара бесса хувцавелар, метта шек аха ваьлар Башир. Цу помещене шӀ хьайийллача ӀалаьматеЙ йирча сурт дар сона хьалхашка эттар. Из йизза гувнаш а даь хьалдетта латташ да газеташ, журналаш. ТкъестлагӀча феврале дениз ялхлагӀча мартага кхаччалца йолча ханна йола почта я укхаза дӀа ца хьош латташ. Ай-яхь ма боккха гӀурт ба укх чу боаллар, аьнна, цкъарчоа цу чу латтача подписной изданеи холашта, тӀаккха нов. Евлоевна бӀарахьежаш латтийсар со. Мел дукха нах бисаб вай мехкара а доазол арахьара а кердадараш довзара шоай ханнахьа газеташ, журналаш деша йиш йоацаш. Эзараш болча наха бохам баьккхаб бувзама отделене боагӀача бесса шийн болх ца барах. Итташ дола газеташи журналаши яздеш цар дӀатийнна ахча хила баха кхера санна доадаьд бувзама отделене болх во вӀаштӀехьбаккхарах. Мел чӀоагӀа зе да-кх, вулам да-кх Ӏа наха деш дар аьлча, ала хӀама а доацаш, «ткъамаш Ӏодахийтар» бувзама отделене кулгалхочо. ТӀаккха духхьашха сона бӀаргадайна «Сердало» а розницах дохка дезаш а доацаш, цига бахача наха яздайта газеташ хиларах мукӀарал дир цо.

Аз хьаийцар моллагӀча шин ден йола почта. 23 февр але арадаьннача «Сердало» газетах бахача нахага дӀа ца кхоачаш дисад ши бӀаь экземпляр, шоллагӀча марте дисараш а ужжал газеташ хилар, «Сердало» газет яздаьд юрта вахаш волча 575 саго. Хьажал шо мел нах бус шоаш яздаь газет дӀа ца эпаш? Лоацца аьлча ахаш гаргга бараш бус. ХӀаьта юрта бахача нахага дӀа ца кхоачаш диса журналаш, вай мехка арадувлаш дола кхы тайпа газеташ эзараш да укхаза. Иштта цига дуккхача хана денз дӀа ца хьош латташ я культура ЦӀен, школай почта. Дукха сагота болчоа тара бац цар кулгалхой а шоай почтана. Цунга хьежжа хургба пар шоай коллективашка беш бола агитмассови а, кхетама а болх.

Со цига хиннача дийнахьа бувзама отделене нийсбенна Наьсар-Керте бахаш бола Тумгоева Лида, Могушков Махьмад-Сали чӀоагӀа латкъаш бар ханнахьа письмош, посылкаш, газеташ, журналаш хьакхаьхьац тхона, яхаш. Кхыметтел телеграммаш а шоаш яла езачунга дӀа ца луш кӀираш, доахаш яда укхаза. Хьакхаьча посылка сов дукха бувзама отделене латтарах, из йоагӀача даьга дӀакхаьчачул тӀехьагӀа хьайийлача цу чу йоаллаш йола хӀама йоахка а енна, дӀакхосса мара ца езаш хул. Хьажал шо, бувзама отделене шийн болх лерттӀа вӀаштӀехь ца баккхарах мел чӀоагӀа бохам бу посылка, телеграмма хьаейтачоа а хьаэца езачоа а.

Уж деррига кхоачамбоацараш бокъонца дайзачул тӀехьагӀа пу хьакъехьа шийга хаттар дича, кхыча бесса дар нов. Евлоева дийцар.

ХӀанз хьожаргда вай Экажкъонгий - Юртарча бувзама отделене болх мишта бу. Цига мел эшаш бола почтальонаш болаш ба. Цу отделене начальник Паров Ахьмад бехказа вала гӀерташ увттаде бахьанаш доацаш ва. Оаха яздаь деррига газеташ, журналаш, тхога доагӀаш дола деррига письмош, телеграммаш, посылкаш, вӀашагӀ а техе бетта цкъа е шозза мара тхона хьакхоачийташ яц уж, яхаш, Ахьмада юхьдухьала а этта латкъаш бар Албогачиев Хаваш, Альдиев Ювсап, Точиев Абукар, Гагиев Мувса, кхы дукха бараш а. Газеташи журналаши язде дезийтеш, яха уйла чуйоссийтай тхона цу гӀулакхо, яхаш дувц цар. Уж баькълув ца аьлча царга ала хӀама дац. Дерригаш а хьаӀоа а даь бетта цкъа мара хьа ца кхоачаш дола газеташи журналаши сенна деза?

Укхаза хьаденача бесса хьа ца а доасташ дадаш да 1983 шера 18 октябре, соахка 30 августе, 27 ноябре, 29 декабре кхыча ханашка хьаденача газетийи журналийи цӀовнаш. Укх шера 24 феврале вай мехка доккха цӀей хиннача хоржамаш долча дийнахьа арадаьнна «Сердало», «Грозненский рабочий» яха газеташ а подписчикашка дӀа ца кхоачийташ латташ дар отделене. Иштта латташ тайп-тайпара ханаш йолаш ворхӀ посылка а яр. Цу дерригача хӀаман шек вацар нов. Паров.

Лакхе вай вийцача шинел а говзагӀа Ӏемав Ӏаьлий-Юртарча бувзама отделене начальник Евлоев Ахьмада Мухьмад. 21 феврале дениз ялхлагӀча мартага кхаччалца подписчикашта лаьрхӀа укхаза хьакхаьча газеташи журналаши хӀаранена дӀадахьийта мара ца дезаш пакеташ а еш, дӀаоттадаьд цо. Царна тӀа яздаь да уж хьанна доагӀаш да. Цхьабакъда, уж дӀа маца кхоачаргда ховш дац. Иштта укхаза латташ я школана лаьрхӀа почта а. КӀала кӀийле йоапаш лоткъам бар Евлоев Мухьмада беш хиннар. Цкъарчоа цо аьлар уж тхона гуш лаьтта газеташи журналаши нахага дохка денад аьнна, тӀаккха аьлар дукхагӀйолча подписчикаша шоаш хьа а ухаш дӀакхухь шоай журналаши, газеташи, кхыйола корреспонденцеши. Юххера аьлар ах бутт гаргга ха мара яц со укхаза вена, дика кхийттавац со укх балхах. Мичча бесса цо дийцача а бехказа воалача вац из: хьалхарча даькъе цу бувзама отделене балхах лаьца жоп дала дезар из воландаь.

Къаьстта чӀоагӀа бохам баьб Мухьмада вай эгара бочагӀа, хьамсарагӀа йолча тӀехьенна — пионерашта. Эзараш дола «Пионерская правда» яха газеташ гувнаш а даь, цар даьшка дӀа ца кхоачийташ латт цига. Иштта дада ЦӀе Эскара деза ди даькъала дувцаш хьакхаьча открыткаш а. Наха баь бохам бекхам боацаш бисабац оалаш да халкъа кица. Цу вай ювцача бувзама отделеней кулгалхошта таӀазар де деза ха а хьатӀакхаьчай мотт сона.

Кхы дикагӀа дац СурхотӀарча бувзама отделенера хьал а. Со цига нийсвеннача дийнахьа тӀаьк аьнна бувзама отделене хьалйизза латтар шоашта йоагӀаш йола почта дӀаяхьа баьхка кхалнах, бераш-дешархой. Ераш-м пенси дӀаэца баьхка нах ба яхаш къарлу бувзама отделене начальник Паров Умалат. Берашка - дешархошка а дӀател Ӏа пенси аьлча, бага хий латташ санна йист а ца хулаш сецар из. Соахка август, сентябрь, ноябрь бетташка хьакхаьчача газетий, журналий цӀовнаш дада отделене хьа а ца досташ. ВанагӀ царех отчет яла езаш хиннавац - хьогӀ Умалат, аьнна хеталу, цо яхкача бесса розницах дохка уж хьадаххийта дале а.

Лакхе белгал мел даьха кхоачамбоацараш нийслургдацар бувзама отделенешка нагахьа санна района партийни, советски органаша, республикански бувзама управлене кулгалхоша цар беча балха тӀахьожам лоаттаборе. Теша безам ба са бувзама отделеней болх тоабара уж берригаш оарцагӀбаргба аьнна. ХӀанз санна цар дӀахо болх белга ла йиш йолаш дац.

Б. КОСТОЕВ.

Оаха яздаьчун лерагӀа

«ЛаьрхӀар юкъагӀдисар»

Иштта корта а болаш яр дӀадахача шера 18 декабре кепатеха «Чечингавтотранс» яхача территориально - транспортни объединене чуйоагӀача городашкара городашка мовхьаш кхахьара йолча Грозненски автотранспортни предприяте (АТП МП) коллективо беча балха критика еш йола корреспонденци. Цу тӀа дувцар предприятерча ерригача автомашинех ахаш сон гӀа яраш балха ара ца йоалаш латташ хилар, болхлошта, бригадашта юкъе социалистически эхь Ӏалаьмате во вӀаштӀехьъяьккха хилар, гойтара агитаци тесса йиталга, къахьегамей производственни дисциплина къаьстта во йолга.

Цох лаьца редакцега хоам бир «Чечингавтотранс» яхача территориальни транспортни объединене начальника заместитела В. Андреева, цо язду: **«Критически корреспонденце тӀа дийца кхоачамбоацараш городашкара городашка мовхьаш кхахьара йолча Грозненски автотранспортни предприяте коллектива балха тӀа долаш хилар бакъда. Предприяте болхлой юкъарча собране дийцад уж. Коллективана кулгалделга мелдалийтарах дисциплинарни даькъе бехктокхаме эзав директор С.-А. Б. Эдиев, автотранспорт технически кийча хилийтара хьокхамаш лоха хилийтарах, автопарк балха араювлара коэффициент йоагӀачул лохагӀа хиларах балхара дӀаваьккхав предприяте керттера инженер С. Х. Магомадов, партийни выговор яьй коммуниста, гаража начальника Ю. В. Бугаевна, строги выговор яьй коммуниста, автоколонна начальника А. М. Нахаевна.**

«Сердало» газета тӀа кепатехача критически материалах уж лакхе белгалъяьха мероприятеш чакхъяхарах предприяте коллектива вӀаштӀехьдаьлар укх шера январь бетта мовхьаш дӀа-хьа кхахьара пачхахьалкхен план 101,7 процент, грузооборота задани 100,2 процент, автопарк балха араялара план 100 процент кхоачашъе.

Цу предприяте беча балха хадданза тӀахьожам лоаттабу территориальни объединене».

◆

«Ткъарре Ӏокад дояркаш»

Укх шера 10 январе «Сердало» газета тӀа араьннача корреспонденце тӀа дувцар «Малгобекский» совхозо чакхдаьннача шера пачхаьалкхенга шура йохкара план кхоачашъьяьц, яхаш. Хеталора, тӀадиса декхар дӀадаккхара совхоза кулгалхой, партийни организаци оарцагӀа а яьнна, гӀулакх тоадергда, аьнна. Из укхаза даьдац. Хьайбаш леладерий къахьегама а быта а хьалаш вӀаштӀехьдаьхадац.

КПСС Малгобекски горкома хьалхарча секретара Т. Албакова хоам бу цу корреспонденце тӀа дийцар бакъхиннад, яхаш. «Малгобекский» комсий совхоза парткомо шерра заседани а я, дийцад корреспонденце тӀа белгалдаьхача кхоачамбоацарех.

Шурий - товарни ферме цӀенхаштта кхоачамбоацараш хилийтарах, коллективе организаторски а кхетама а болх эсала барах чӀоаттӀа бехк баьб совхоза керттерча зоотехника А. Калоевна, МТФ бригадира М. Ясиевна. Царна дӀахайтад дӀахо йодача хана цу тайпара хӀама ловргдоацилга.

Белгалдаьха кхоачамбоацараш дӀадахара партийни организаце а совхоза кулгалхоша а цхьана хоадам болла мероприятеш оттаяьй. Зооветспециалисташа, бехктокхамеча болхлоша ферме дежурство лелаелга вӀаштӀехьдаьккхад, хьайбашта Ӏунал деча, доакъар луча тӀахьожам лоаттабу.

Цу мероприятеша таро еннай производственни а къахьегама а дисциплина тоае, хьайбай продукци кӀезиг - дукха алсамъяьннай. ХьалхагӀа хӀара кхоабача Ӏаттагара 3,9 килограмм шура йоаккхаш хинна яле, хӀанз 5,7 килограмм йоаккх. 1985 шера хьалхарча квартала пачхаьалкхенга дулх дохкара план совхозо кхоачашъяьй.

Новкъостал дех

◆

Токасаьргаша хьаллаьца...

Масайтта бутт ба тхо укх лирача хьале дагӀа. Хиннар фуд аьлча, тха цӀен юхке багӀа электролине бӀоагӀа кӀалхара чӀоагӀале хаьрца а хаьрца лакха напряжени йолча токасаьргех Ӏооллабенна улл. Цу гӀулакха тхоашта новкъостал дийхар оаха Назрановски районни электросета кулгалхошкара. ХӀанз укх сахьате цунах цар даь хӀама дац. БӀоагӀа хьалха санна Ӏооллабенна уллаш ба. Цох доккха хатар хила тарлу электросета болхлой сихха оарцагӀа ца боале.

И. КОТИЕВ,
С. КОТИЕВ,
Назрановски района Яндаре П. Ахриева улицагӀа бахараш.

ПИСЬМОШ

Болхлочун уйлаш

ХЬУРМАТ ДЕ БОАХАМА РУЗКЪАН

Укх шера тха бригадо хьалкхеергья гина лаьрхӀа йола люцерна. Цунна лаьрхӀа хьакъоастадаьд 500 гектар лаьтта. Оаха кхетаду боккха лоархӀам болаш гӀулакх из хилар. 10—12 сом лу гин цхьан килограммах паччахьалкхено.

ДӀадахача шера а иззал лаьтта дӀалаьца яр из культура. Амма паччахьалкхенга люцерна ги дохкара план кхоачашъянзар. Цул совгӀа хьайбашта йол а хиланзар. Юххера а колхоза доккха зе хилар.

ХӀана нийсделар из гӀулакх иштта? Эггара хьалха белгалдаккха деза техника болх беш а йоацаш мел эша хий теха ца хилар. Минеральни удобренешца вӀалла подкормка яьац. МугӀараштa юкъе обработка янзар. Из агроприем чакх ца яккхарах сага лаккхал дола оасар тӀадаьлар. Люцерна тӀайола кхаш сов доккхий а долаш нокхарий низ дӀаккхаьчабац церна ма йоаггӀара опылени е. Нокхарий леладеш болча нахаца договораш оттадаь а кхы тӀа эшараш даь а цхьаккха хӀама данзар колхозе. Цул совгӀа чуэцача хана дукха ги кодайтар. ВорхӀ — итт дийнахьа арда доагӀаш дола из ноябрь беттага дӀакхоачадир аьрда ца доаккхаш. Касарех уллаш йола дукха люцерна лайна кӀала яхар. Цох ги а даккханзар, хьайбашта доакъар а хиланзар.

Лоацца аьлча, агротехнически бокъонаш гӀожа телхайир. Цу гӀулакха бехк тха колхоза коммунистий а ба. ХӀана аьлча, цхьаболча механизаторашеи хиш дехкача болхлошеи шоай декхараш бехктокхаме а хеташ лерттӀа чакхдахацар балхаш. БоагӀаш бола тӀахьожам а лоаттабеш царгара доагӀар хьадехаши во болх бераш бехктокхаме озаши цхьаккха саг вацар. Уж деррига кхоачамбоацараш хьахиннадар балхаш лерттӀа вӀаштӀехь ца дахарах.

Укх шера ги доаккхаргдола люцерна хьалкхееш коллективни подрядагӀа болх беш йола ши звено хургья, хӀаране чу викъ болхло а волаш. Царна хьакъоастадаь лаьтташ во да ала йиш йолаш дац. Цхьабакъда, царех цхьадераш зяба аханза да. Цул совгӀа дукха оасар тӀадолаш а да. Къаьстта халеи дукхеи балхаш де дезаш да Ленина цӀерагӀча колхоза лоаллаха укка лаьтташ. ДогӀана хьисапе хий детташ йола ДДН-70-и ДДА-100-и яха агрегаташ, 6 трактор, кхы техника хьаенная тхога. Теша лов дика болх бергболаш ремонтникаша уж тоаяь хиларах.

Оаха люцерна хьалкхеергйола дукхагӀдола лаьтташ соахка баьцедаараш тӀахинна да. Уж удобренешца хьаьнданза дергдац. ДӀадувш дола ги а цхьоалагӀчеи шоллагӀчеи классах хила деза. ТӀаккха мара тха вӀаштӀехьдаргдац хӀара люцерна гектара тӀара 1,5—2 центнер ги даккха.

Цхьабакъда, органически удобренеш кхашка яхкара балхаш дара а районе эггара тӀехьаюсараштa юкъе я тха колхоз. Ӏалашдаьдац дӀаде дезаш дола люцерна ги а. Цул совгӀа тоаьяц лотокаш дола хин система. Из тоаяра йола заявка мелиорацеи хинбоахамеи министерствана чуйодаш йолча Грозненски ПМК-га колхозо дӀаеннаяц 1985 шера 10 январе мара. Хиш дехка система меттаоттаеш де дезаш дола балхаш кӀезига дац. ХьатӀаккхаьча яла йоал хий дилла деза ха. Цхьабакъда, хӀанз а харшаши сангараши яхара цхьаккха хӀама даьдац. Уж проблемаш, ха дӀа а ца йохийташ, геттара сиха чакхъяха езаш я.

Лаьттан культураш хьалкхееча бригадни подряд юкъедоаладе гӀийртаб хьалха дӀаихача шерашка. Уттадора договораш, цу тӀа колхоза правлене дергда яхараш кӀезига хӀамаш дацар. ТӀаийдора лакха социалистически декхараш. Цхьабакъда, уж тӀаийца 3—4 бутт балалехьа шоаш дийцараши дергда яхараши диц а дале дӀаболхар колхоза керттера специалисташ. Из дар договораш тӀа белгалдаьха балхаш кхоачаш ца дар а уж юхадахар а. Цар йоакхо яцар тракторaш хьаялара, удобренешца Ӏалашбара, хьувкъам чуэцаш йола техника хьалхе а кийчъяйтара. ХӀама хьадара тӀера боацеи къахьегама дисциплина во йолеи нах подрядагӀа болх беш бараштa юкъе хьежабеш моттигаш а нийслора. Цар а чӀоагӀа новкъарло йора болх лерттӀа дӀа ца бохийташ. Культураш дӀайийнараши цул тӀехьагӀа хьалкхеяьраши цӀаӀаш бале цар хьувкъам чуэцараш кхъакхе бараш хулар. Уж юххера хьахургдолчох хӀама тийша бацар. Цудухьа дог лазаш а дацар шоаш хьадер. Укх шера цу тайпара хӀамаш ца нийсдалийта хьожаргда тхо. ХӀаьта теша лов колхоза специалисташа а шоай служебни гӀулакхаши декхараши ма доаггӀара кхоачашдергхиларах.

М. АСХАБОВ,
КПСС член, Грозненски района «Советская Россия» яхача колхоза механизатор.

Баркал хьона, Зина

Сихха медицински гӀо деча больница хьалханка, Первомайски улицагӀа я «Союзпечата» № 47 йола киоск. Укхаза хӀара дийнахьа го йиш я газеташ эцаш йола юкъерча дегӀара кхалсаг. Унахошта нийду цо уж. Больница коридоре дӀачуьлча газеташ дӀадекъа йолалу из.

— Баркал хьона, Зина, доккха баркал, — хоз цунна цхьанне санна массане а оалаш. Лазарах кӀезиг-дукха паргӀата баьнараша, Зина, аьле безаме цӀи йоаккх шоай медсестрах.

БархӀ сахьат даьлча, лоасанна кӀай халат а дувхаш унахой бадача палате чуйоал из. Иштта дӀадолалу сихха медицински гӀо деча больница медсестра йолча Мальцагова Зинаида Абуевнай балха ди.

ДийтталагӀа шу да Зинаидас медицине болх бу. 1971 шера Грозненски медицински училища йистеяьккхачул тӀехьагӀа енай из укхаза балха.

Атта болх бац Зинай бар. Операци яь унахой ба из хьожаш бараш. Цунах тийша да чов харц ца йоалаш унахой шоай хаинахьа берзилга, тоабенна дӀагӀолга. Из кхета а деш, лораша хьожаяь молхаш, процедураш ма хулла дикагӀа чакхъяха хьож нах дукха безаш йола медсестра.

Зинас камаьрша дӀалу ший опыт къона бараштa. Практиканташа теркам тӀабахийте ладувгӀ цунга. Зинайна тара хила гӀерташ цун оамалаш Ӏомаю.

ЦхьоалагӀча хирургически отделене заведующи волча С. Саркисьяна аьлар:

— Мальцагова дежурни йолча хана сатийна хул со. ДукхагӀбалар-кх цу тайпара бола болхлой.

Зина хьинар дола общественница я. Дукха да цо бӀарглакха безаш, из тӀаккхача езаш дола гӀулакхаш. Больница кулгалхоша дукха баркалаш яьхад, дукха совгӀаташ тийннад Зинаида Абуевнайна Нохч-ГӀалгӀай здравоохранене министра приказашка а белгалъяьхай хьинар дола кхалсаг.

Чакхдаьннад балха ди. Коридора чу гӀолла ӀойоагӀа юкъерча дегӀара йола кхалсаг.

— Ӏадика хийла хьа, Зина, — оал цунга унахоша.

— УнахцӀена, могаш хилда шо, — аьле, ловца а баьккхе дӀайода из.

Царга могашле хилийтара ший са ца кходеш къахьег медсестрас а.

Г. КУРИЛЕНКО,
къахьегама ветеран.

СУРТА ТӀА: З. Мальцагова.

Автора сурт.

ГЕКТАРА НИЗ СОВБАККХАРА

Карарча пятилетка тӀехьарча шера хий дехкача кхай хӀара гектара тӀара 29 центнер ялат чуда социалистически декхар тӀаийцад тха колхоза къахьегамхоша. Из да дӀадахача диъ шера чуийцачул юкъера лаьрхӀача 6 центнер дукхагӀа. ХӀаьта фу даьд, фу деш да лаьрхӀар кхоачашдара?

Агротехнико дӀа ма дехха хий техача, хьаьндаьча лаьтта дӀайийра соахка гурахьа ялата лаьрхӀа еррига культураш. Из бахьан долаш дика дегӀаеа Ӏан кӀала яхар уж.

ДукхагӀйолча хана екъа латт тха районе. Цкъаза малхбоалехьара бӀайха мух хьакхе сиха дӀаьц лаьттанца йола тӀоадал. Иштача хьалашта духьала къовсам лоаттабара хӀанзе а кийчо яьй тха гидротехникаша.

Ииъ эзар гектар гаргга хий дуллаш кхаш да тха. Царна эша гӀулакх дара тха гидромелиоративни отряде я пхиъ экскаватор, шиъ грейдер, бархӀ бульдозер. Цу техника новкъостаца каналаш, ораш, сангараш цӀен а яь, хий диллара кийчъяьй оаха еррига а система. Кхойтта ние бола насосни станци а я отряде. Эше тахан а болх бе йиш йолаш тоаяь яьхай уж ерригаш а.

Пхийтта-ткъо шера къахьегаш йоккха балха опыт Ӏоаяь, декхараш хадданза тӀехкхоачашдеш ба тха коллективера нах, хӀаьта къаьстта белгалбаха боагӀа коммунисташ, колхоза парткома юкъебоагӀаш бола экскаваторщикаш П. Наумови В. Гусакови. Балха хьокхамашка диллача царел дукха тӀехьабусаш бац: бульдозерист С. Селенков, насосни станцей машинисташ М. Голиков, кхыбараш.

В. КОЛКОВ,
Шелковской района «Красный пахарь» колхоза керттера гидротехник.

Шерра социалистически яхь йоаржаьлча Шалински района Курчалоерча МПМК гӀишлонхоша дика толамаш доах цхьайтталагӀча пятилетка тӀеххьарча шера. Ханал хьалха кхоачашийр цар гӀишлон - монтажни балхаш дара шин бетта задани а.

МПМК гӀишлонхошта юкъе хьалха латташ ба Дасаева Тумишеи Межидова Маликеи. Цхьаккха смена дӀаяхийтац цар шоай норма 115—120 процент кхоачаш ца еш.

СУРТА ТӀА: Т. Дасаеваи М. Межидоваи.

Х. МУКАЕВА
дилла сурт.

ТХОНА ЭШАР КХОАЧАШДАЦ

«Лермонтовский» совхозе эггара йоккхагӀа я тха цхьоалагӀа ферма. Беттаи 303 етт а болаш, бархӀ бӀаь бежан леладу укхаза. Толаме дӀадоладаьд тха хьайбаш леладераша ер шу: Соахка хинначул 27 килограмм дукхагӀа я дӀабахача шин бетта ферме хӀара кхоабача Ӏаттагара яьккха шура. Доахана доал дара болх тоабаро карагӀдоалийт тха коллектива хӀанз иштта овсаре къахьега. Цхьа килограмм тувла ца йолийташ, рационагӀа доагӀа деррига доакъар дӀакхоачийт хьайбашта.

КӀезига бац коллективе дукха хана денз болх беш йоккха опыт Ӏоаь дояркаш, масала: Кодзоева Фадиман, Усманова Малика, Батышева Хийжан, кхыбараш. Массе хана санна кхоачашъю цар шура яккхара планаш, хьаьнала къахьега Ӏомабу къонабараш а.

Кодзоевас 2819 килограмм шура яьккхар соахка хӀара кхоабача Ӏаттагара. Хьокхамашка диллача цул дукха тӀехьайисанзар Малика а Хийжан а. ХӀаьта къонабараштa юкъе Ханимова Гулаз белгалъяьккха йоагӀа.

Мукъача хана салаӀара мел эшар а долаш паргӀатта цӀе уголок а я тха. Хан-ханахьа итогаш а еш яхье котало яьккхараштa, толашагӀа болча къахьегамхошта ахчан премеш а тел, царех дувцаш «молнеш» а язъю, хӀаьта а тха къахьегама хьалаш тоадара, балхацара безам совбаккхара деча раьза дац тхо.

ХӀара кӀира цкъа Чапханов ГӀайте лелаю автолавка йоагӀа тха ферме. Цхьабакъда, тхона эша, цӀагӀа хиланза яргйоаца хӀамаш кӀезига хул цу чу. Дахьац хьоар, берий барзкъаш, маьчеш, кхалнахьа иккаш, маькх. Чай дахь хӀара болхлочоа шин пашка лаьрхӀа.

Тха ферме къахьега дукхагӀбола нах Ачхой-Мартане бах. Цигара ялх километр хургйолаш гаьна я оаха болх бу моттиг. Цудухьа балха хьа а юха цӀа а машинаца кхувл тхо. Из я ах кузов мара дӀа ца лоацаш яь будка а йолаш. Ӏуйрийна пхи сахьат лаьлча дӀаболалу ферме болх. ХӀаьта эггара шийлагӀа йолча хана нах дӀа-юха кхувлара ра иштта во кийчъяьча цу машина тӀа а хайша ферме хьакхачалехьа болх хьабе низ боацаш шеллу хьайбаш леладераш. Из а хӀама дац. Михах нах лорабара ль цхьаккха хӀама йоацаш грузовой машина а йойт цкъаза, кхыметтел из ца йоагӀаш гӀаш аха дезаш моттигаш а нийслу. Цудухьа шелал кхийтте нах цамогаш хул хӀара дийнахьа, каст-каста балха тӀехьабус. ХӀанз ши доярка я тха грипп яха лазар кхийтта цӀагӀа ягӀаш. Нах дӀа-юха кхувлара ший ханнахьен лерттӀа вӀаштӀехьъяьккхан машина яларе, шеко а йоацаш, кхы а тоалургдар хьайбашта ду доал. цунца цхьана тӀанхетаргдар маша а. ХӀаьта хӀанзарча хьале хӀара дийнахьа цхьатарра дика Ӏунал де карагӀдалац дояркашта, безам хилча а.

Тха совхоза шурий комплекс Ачхой - Мартанера ши километр мара гаьна хургьяц. Цига къахьега нах балха дӀа а юха а автобусаца кхувл. Ферме болх бераш цигарчул шоэза хӀана бац, аьнна дукхагӀа болладе а совхоза кулгалхоша цар санна тха йоакхо ца ярах хала хет-кх. Района быткомбината болхлой, лораш тхо долча ца боагӀа шш шу совгӀа ха я.

Камфоркаш а оттаяь балонашкарча газаца цӀагӀа яа хӀама кийчъю тха коллективе къахьегарех дукхагӀболчар. Цхьабакъда, из кхоачаелча балонаш йиза гаьна Бамут яхача юрта тӀанхоачаш йолча моттиге аха деза тха. Мукъа ха а лахе цига дӀавахача газ йоацаш, е кхы тайна бахьан долаш гӀулакх ца хулаш цӀава везаш а нийслу. ХӀаьта хӀара дийнахьа ферме балха доахкача тхона мукъа ха лаха а хала да. Из бахьан долаш балхара цӀадахача бӀайха кхача кийчбе йиш йоацаш хул тхо цкъаза.

П. ТУМРИЕВА,
Ачхой-Мартановски района «Лермонтовский» совхоза № 1 йолча ферма Ӏаьсий леладер.
Л. ЧЕРТОЕВА,
цу ферма доярка.

• РЕДАКЦЕ ДЕНА ПИСЬМО

ФУ ДИЧА БАКЪАХЬА ДА ХАЦ

Хьамсара редакци! Дукха ха йоаццаш дийшар аз безамахи тийшача балхахи лаьца «Сердало» газета тӀа кепатеха ши письмо. Дукха уйла яйтар сога цу мугӀараша, дага ухийтар сӀехача тийшача балхаца са безам ача гӀерташ леладер. Сона тийша болх лелабаьраш-м кагий нах а бацар. дукхагӀча даькъе боккхий нах бар, шоай хана безам фуб хайна а, цун морзал-хало яйза а бола нах.

...ХӀанзчул ялх шу хьалха дар из. ВӀаши дезаш а довзаш а дар сои цхьа класс лохагӀа деша хинна йоӀ Раяи. Из итт класс чакхъяьккха яьнначул тӀехьагӀа Грозненски медучилище деша яхар. Из училище чакхъяьккха яла йоаллача хана аз хайтар сай даьшта из йоӀ се йоалае лаьрхӀа волга. Бакъда, дас, даь вежараша, наьна вежараша «сход» а яь, сога хьакхайкадир цу гӀулакхах хӀама хургдоацилга, хӀана аьлча, революци а хилале вӀаши хиннача довна юкъе цхьа саг вийнав йоахар цар. Из веннар са дай цхьа гаргара саг хиннав. Цар тайпан саг йоалаелга хьоадалцца из хиннадий а хезадацар сона, хӀаьта Раяйна а хацар шоай тайпан саго 80 шу хьалха саг вийнавий. Боккъалдар аьлча, Раяй тайпан цӀи язъеш а бац пхьа боалларaш, цар вежарашха ба яхилга мара ховш хӀама а дац, е уж вӀаши бовзаш а бац.

Цхьаккха дича аз яхачох хӀама хургдолаш дацар. Рая дика кхеташ яр сона тӀалаттача низах. Оаха лаьрхӀар сагага ца а хоатташ мар-сесаг хила. РОВД дӀа а даха тхоайла дезаш долаш тхо вӀашагӀкхеташ хиларах заявлени а енна Ӏаьдал тхоашта тӀехьа а оттадаь, оаха хоам бир тхоай даьшка тхох мари сесаги хинна хиларах. ДӀадоладелар ди къувкъар, морхаш вӀашкаеттаялар... ДӀаоарцагӀа баьлар боккхий нах. Тхона тӀаэттар ма отталда цхьаккха сага. Тха воӀ хургвац хьох аьлар сога дас-нанас, тха воша вац хьо, аьлар вежараша-йижараша, гаргара саг вац хьо — гаргарчар, нагахьа санна йоӀ даьшка Ӏа юха ца лой. Иштта Ӏазап тӀадера Раяйна а. Тховй нахах ца доалаш къаста дийзар тха. Тха нахагара тхона «къамаьлаш» хьаккихьараш бар боккхий а къаьна а нах, тха юрта бахаш а дика-во юкъа леладеш а бола нах. Доацараш а дийца хиннадар цар тхона юкъе...

Къаьстар. Бакъда, къаьста дукха ха яланзар. Кхийтар кхыча тайпара вахар хург ца хиларах. ТӀехьа дале а, кхийтар са дагана а шоаш сона йоккха чов яьлга, са а, сона езаш а со везаш а йолча йиӀий а ираз доадаьлга. Юкъе бахийтар боккхий нах йиӀий даьшка саг хьалу ялара оаш юкъе фуннагӀа хиннадале а, аьнна. Бакъда, юкъе бахача наха шоашта могар даьдар из гӀулакх метта ца дайта. «Цу зӀамигача сагах а, цун дайх а ца доалаш даьхкад тхо, бакъда, саг цунга юха дӀаяла йиш яц. Из комсомолец а ва, ди боацаш саг а ва, яьхадар». Ца оалаш, ца дувцаш хӀама дисадацар. Юхабаьхкача са даьга аьлар, сий доацаш саг ва из хьанаьхк (йиӀий да), цунца яьчох гаргалол а, хургьяц, дита деза из гӀулакх. Царцига москал а йиаь, царна шаьра къамаьл а даь, юхабаьхка тхацига а устагӀан дулх а диаь дӀалийлха дӀабахар, тха даьга «хьо во саг ва, сий доацаш саг ва, ший цӀен да вац, йоахар йиӀий дас а, аьнна». Цу хабарах тийша а тийша, геттара юхачӀоагӀвелар са да, ше дунен чу мел йоаккхача хана хьаьнала къа а хьегаш, наха лоархӀаш а сий деш а вола къонах.

Дукха ха ялале гучадаьлар юкъе бахийтача наха баьр тийша болх хилар. ШоалагӀа аз вахийтеча саго бакъдар дера. Кхийтар са да а, йиӀий да а. Саг хьаелар, ираз долаш тхо даха Ӏохайшар. Бакъда, шоай тийша болх чакх ца баларах, наха ма дарра шоаш даьр дӀагучадаларах тхона беххам беш гӀалгӀай мехка бахаш мел бола шоай гаргара а бовзаш а бола нах оарцагӀа баьхар цу аьлдитташ дийцача кхаьнне. ФуннагӀа даь а тхо къоастаде гӀертар, тха дай футтаройна. (Тхо шиъ-м царна дукха дага а дахкацар). Цу аьлдиттех «гӀулакх» ца хулаш, тхо дахаш, тха кӀаьнк хьахилар. Бакъда, хӀаьта а совцаш бац уж адамий моастагӀий. ХӀанз арадаьккхад Рая йоалаялехьа саг йоалаяь хиннав, аьнна. Цо даь ши-кхо бер а да йоах. Царна мел эшар дӀатӀалоаттадеш со ва йоах. Со командировке лела везаш хул, хӀаьта уж командировкаш Раяс аз сай «шоллагӀа бола дезал» болча дӀакхухьаш санна хеташ дӀатӀаерзаяьй.

Каст-каста халахетараш хул тха цӀагӀа. Дунен чу сона фуд ца ховча хӀамах бехке ву со Раяс а, цунах дог лаз яхаш гонахьа кхестараша а. Сона хац фу дича бакъахьа да. Са санна тхоайла мерза, вӀаши дезаш оаха дӀахьош хинна вахара денош шийлача Ӏана тара дийрзад. Кхо шу даьнна кӀаьнк ва тха, бакъда, хетаргахьа да, нана дийна доллаше а бо хилар кхерам болаш ва из а. Эккха кийчденна аххарг санна да тха цхьана дахар, хьагучох вӀашагӀа ца къасте хӀама хургдоацача дӀатӀадоалаш латт тхона юкъе дувла халахетараш.

Тхо дахарах доходераш ба аьлдитташ дувцараш, адамий хьисапера оакхарий. Поэта Гагиев Гирихана ма аллара, «хьема де шоай бӀеха метташ ирде гӀерташ дош, Ӏема да уж синош ача вӀалла кӀаьд ца луш. Уж дусалда кхы ца корчалуш» ала безам бар са царга. ФуннагӀа аз оале а вахарах дохача дӀатӀаоттадаьд тхо цар. Фу дича бакъахьа да хац. Мишта юха доаладергда тхоай сийрда, иразе денош, фу дергда бо ца хулийташ тхоай кӀаьнк хилийтара? Дагавала безам бар са хьоца, хьамсара редакци, иштта «Сердало» дешарешца а.

Б. АЛИЕВ, водитель.

РЕДАКЦЕГАРА: «Сердало» дешарашка оаха дехар ду укх письмо тӀа дувцачох шоашта хетар яздар. Шоана ховш ма хиллара, авторо дувцаш дар гӀалгӀашта юкъе нийслуш да. Цу тайпарча наха дохадаь хийла вахар да, цар арадоаха аьлдитташ, йоахараш хьаллувцараш, вайна юкъе, халахете а, кӀезига бац. Массава дага а ваьнна, Б. Алиева хаттараштa жоп дала хьожаргда вай.

Шун письмошка хьежаш да тхо, тха хьамсара новкъостий.

БРИГАДНИ ПОДРЯДА—ШЕРРА НИКЪ

ДӀАДОЛАДАЬР ЧАКХДОАККХАРГДА

1983 шера кхаш леладеча пхе бригадерча болхлоша коллективни подрядагӀа къахьегилга вӀаштӀехьдаьккхар оаха. 98 механизаторага дӀаделар 7960 гектар лаьтта.

Цу шера Аьлтий-Юртарча отделене М-Г. Бекова кулгалдеча бригадо хьалха дӀадахача шераца нийсдича ка бола ялат 4 центнер, хьажкӀаш — 9, шекара свеклаш — 16, коартолаш — 76 центнер дукхагӀа яьхар. Кхы а лакхагӀа хилар Наьсар-Кертерча отделене А. Муцольгова кулгалдеча бригада хьокхамаш. Цо а ка бола ялат 6 центнер, хьажкӀаш — 17, шекара свеклаш — 137, коартолаш 23 центнер дукхагӀа яьхар.

Цар даьча балхий итогаша къаьгга хьахьекхар коллективни подрядагӀа къахьегам вӀаштӀехьбаьккхача лаьттан культураш дикагӀа хьувкъае а царех дӀадоцар лохде а таро хулилга. Механизатораштa а дуккха пайданегӀа да иштта цу хьисапе къахьегаш хилча. ХӀана аьлча, бухсоцаш хьахиннача оттадаьча договорага хьежа ахча, ялат, коартолаш елар царна.

Цхьабакъда, из болх вӀаштӀехьбоаккхаш кхоачамбоацараш а нийсделар. Царех керттера дар да 20 процентал совгӀа дола кхашкара балхаш подрядагӀа болх беш боацача механизатораша деш хилар. Царна луш дола алапи подрядагӀа барий чотагӀа дала дезаш нийслу. ХӀана аьлча, цар тракторий, комбайний, кхыча техника технически кийча хилара коэффициент лоха я. Цудухьа царех цхьаяраш тайп-тайпара агрегаташи оатхалаши эшаш сайца латташ хул. Цул совгӀа цхьайолча бригадашка хила боагӀарел дукхагӀа хиннаб механизатораш а. Цу бригадашка бухсоцаш хьахинначох алапи лаьрхӀа ахча а кӀезигагӀа деннад.

Уж кхоачамбоацараш белгал а даьха коллективни подрядагӀа болх беш ца хинна ши бригада цу хьисапе къахьегаргдолаш юкъейоалайир дӀадахача шера. Иштта, 120 механизатор чуводаш йола совхоза еррига ворхӀ бригада коллективни подрядагӀа къахьегаш хиннай. Царна тӀачӀоагӀдаьд 9795 гектар лаьтта. ХӀаьта цар даьха хьокхамаш 1983 шераца нийсдича дикка лакхагӀа а да. Юххера а коллективни подрядагӀа 1984 шера хьахиннар — тӀеххьарча пхе шера юкъера лаьрхӀача хӀара шера яьккхачунца нийсйича 1274 эзар сом продукци дукхагӀа яьккхай.

ДӀахо йодача хана коллективни подряд хьайбай фермашка а юкъедоаладе лерхӀаш да тхо. Цо таро хулийтаргья мехка Кхачан программа дикагӀа кхоачашъе.

Д. МАЛЬСАГОВ,
«Назрановский» совхоза керттера экономист.

ЦХЬА ДА ВОАЦАШ...

Укх тӀехьарча шерашка дикка хувцаденнад Назрановски района Ӏаьлий-Юрта социальни сурт. ХӀара коа хӀана дац аьнна чудилла хий да наьха конашка. Вахара хьалаш тоаденнад. болх бе моттигаш дукхагӀа хиннай. Юрта хьалъяь а болх беш а я дуккха болхлой чубоагӀа сок йоаккха завод, хьалъяьй юкъера школа.

Цхьабакъда. кхоачамбоацараш Ӏалаьмате дукха да. 2956 саг вахача юрта дукха кагирхой ба. Царгара вуламаш ца дувлийтара, харцахьарча гӀулакхашта уж тӀехьа ца балийтара, шоай мукъа ха зехьа ца йоаяйташ, цар культура боарам лакхбара юрта хиланза даргдоацар да культура кхуврчаш — клуб е культура ЦӀа.

1976-ча шера, гӀишло еррига ехачул тӀехьагӀа, дӀакъайлай тха юртара клуб. Цу шера дена Назрановски культура отделе дада юрта культура ЦӀа хьалде оттаяь сметен кийчдаь документаци, юрта юккъе улл из хьалде хьакъоастаяь майда. Бакъда, цхьаккха а вац из хьалделга Ӏалашдеш.

Районерча кулгалхошка из дош Ӏа дӀахьоахадича, массане цхьа жоп лу — совхоз «Маяк» я из хьалде дезар. Я а я, бакълув уж. Совхоза болхлой, цар дезалий культура досуг да культура ЦӀа.

Болхлочун массайолча оагӀорахьара Ӏалашо, йоакхо ярга хьежжа мара балхага стимул хургьяц. Сарралца балха а хинна чувеча е салоӀача деношка шоай сапаргӀата даккха, дега салоӀам бе йиш а моттиг а ца хилча, къахьегамхошкара балха овсарле мишта хьаехаргья? Бехк бий цу къахьегамхой балхах дог цӀккхача а, тха йоакхо хӀана яц кулгалхоша, аьнна хийтача а?

ХӀаьта из-м бахархоша гуччахьа хьаяхаш а да: «Тхо балха дол-долча моттигашка планаш кхоачашъелга-м дӀа ма дехий тхогара, тӀаккха, кхыметтел саготала чуваха а книга хьажа а клуб мукъагӀ а хӀана яц тхона лаьрхӀа. Кино хьажа а масайтта километр Орджоникидзе даха дезаш хул тхо».

Уж бакълувц ала йиш яц цхьанна сага. Нийса да къахьегамхоша дӀадехараш. Коммунистически партен вай паччахьалкхенои юкъмоттигера лоархӀаш да болх беш волча сага моральни материальни хьашташ кхоачашделга. ХӀаьта хӀара сага хьашт да ший культурни боарам лакхбелга.

ТӀаккха фу йоах цу хьакъехьа «Маяк» совхоза кулгалхоша? Цар жоп цаӀ да: «Тха совхоз чуйоагӀаш йолча «Чечингплодоовощхоз» объединене чӀоагӀдац тхона из клуб хьалъелга». Мел хьо идача а Ӏа дийцача а цхьанне вокханна тӀа а хьожавеш, юххера цунах хьахулаш хӀама а доацаш латташ да из гӀулакх. Сона-м хац цу деша мала оарцагӀа ваккха веза. Бакъда, цаӀ-м хов сона хаьдда — къахьегамхошта уж даьсса хабараш ца эшалгеи цар тешам цкъа байча юха меттаоттабе хала болгеи.

Юртарча бахархошта эшаш дараш-м дуккха а дар. Керттерчарех да бани ца хилар а. ХӀаране ший коа из хьае таро йоацаш, вӀаштӀехь ца доалаш хул. ТӀаккха хьатӀабаьхка хьехархой а кхыбола специалисташ а ма бий, бани яларе, лувча Назране е Орджоникидзе ухаш бӀарчча ди доаде дезаргдацар. Бакъда, бани а «Маяк» совхозо е езаш я, йоах, Назрановски района партийни пачхахьалкхени органий кулгалхоша. ХӀаьта совхоза жоп вайна довзаш да.

Юртарча кхоачамбоацарех да кхыметтел медицински, ветеренарни пункташ чуяхка помещенеш ца хилар. Медицински пункт чуйолаш йола зӀамига помещенелг тхов чукхийтта бала боаллаш я, кхыметтел шийлача Ӏай цамогаш хинна доаладаь бер лерттӀа чудига моттиг а яц цу чу. ХӀаьта ветеринарни яр-м бахача наьха цӀагӀа улл тха.

Ӏаьлий-Юрта мел йолаш йола пачхахьалкхен учреждениеш тишъеннача, чухарца кийча йолча цхьан гӀишлон чу ида. Шоай хьашташ дувца а эшар-доацар дӀадеха а эггара хьалха юрта Совете боагӀа бахархой. Бакъда, лакхехьа дувцача дешай хьакъехьа цхьаккха дӀаде гӀо доацаши царга фу аргда ца ховши дус тхо.

Дж. ЯНДИЕВ,
Ӏаьлий-Юртарча юрта Совета исполнительни комитета председатель.

СПОРТИВНИ НОХЧ-ГIАЛГIАЙЧЕ

ТРЕНЕРИЙ ДИНАСТИ

1949-ча шера Силаева Нина Николаевна мара кхы кхалсаг яцар Грозничерча мехкдаьтта института физвоспитане кафедре болх беш. Цунга дийхар гимнасташ кийчбар. Шийна тIадилла гIулакх цIенхаштта кхета а деш, болх дIаболабу цо. Дукха ха ялале тренера болх беза а бале, цун вахара керттера гIулакх а хиле дIаотт. Цо кхебаьб дукха башхадика спортсменаш. Царех ба Советски Союза массехказа чемпионкаш хинна Пародиева Любовь, Смотрина Виолетта, Овчинникова Наталия, кхыбараш. Нина Николаевнайх хул мехка дикагIйола тренер: пхийтта шера Российски Федерацеи Советски Союзеи вIашагIтехача командай тренер хул из. Цунна лу «СССР заслуженни тренер» яха цIи, Къахьегама ЦIеча Байракха орден.

Нохч-ГIалгIайче гимнастика геттара а чIоагIа езаеннаяр, бIаьш бераш дар тренировкашка ухаш. Республика пионерий Дворецe хьаелл художественни гимнастика отделени, цига дIаяздаь 400 бер хиннадале а, бакъда, цига аха ловраш дуккха а дукхагIа бар. Конкурс сел йоккха йолаш, массехк турах чакхъяккха езаш хулар.

Нина Николаевнай йоI — Вера а ший нана йолча тренировкашка ухар. Кастта цун гIонча хинна дIаэттар из. Тренер дешара-тренеровочни сборашка, турнирашка аха езаш хулар. Йиiига а безам бар яхьашка дакъа лаце яха, коталонаш яха, бакъда, тренировкаш юкъагIа ца йитар духьа ший когаметта цIагIа ютар из нанас.

ТIехдика дийша школа чакхъяьккхача Грозничерча педагогически института (хIанз университет) физвоспитане факультете деша йода Вера, дийша яьначул тIехьагIа кIеззига школе болх а бий, тренералла къахьега йолалу. Из яр вай республике художественни гимнастика къаьстта а чIоагIа яржаш лаьтта хе. Бакъда, ший говзал кхы тIа а дегIайоалае дагахьа Вера Евгеньевна деша йода Крупская цIерагIча Московски областа педагогически институтерча аспирантуре, ше дешаран совгIа, студенташта лекцеш а еш цо. Цигара цIаеча итт шера Грозничерча вузашка физически кхетам луш къахьег. ХIаьта, сарахьа шийна дезаденна гIулакх диццац цо, тренер-общественник а йолаш чакхйоах гимнастика занятеш. Массехк шу хьалха цо лоархI, художественни гимнастикана чIоагIагIа пропаганда е. Городерча барайтталагIча школана хьалду керда цIенош, йоккха, паргIата спортзал а йолаш. «Фу дар-те директор волча а яха, тренер-общественника гIо де се кийча хилар дIахайтача», — дагадох цунна.

ДIайолалу тренировкаш, дукха цо говш толамаш даха а болалу къона гимнасткаш, цунна тешал ду 10—11 шу даьннача йиIигех спорта мастералла кандидаташ хиларо. РСФСР хьалхле якихара Зелинограде хиннача турнире боккха мах бир команда: «Эггара къонагIеи перспектива яри», аьлар цох.

Ше кхебеча спортсменех деррига а ха гIерт тренер. Оамалаш, мишта деш, цIагIара хьалаш, новкъосташцара бувзамаш. Цо а гIо ду хIаранеца бу болх дикагIа лар юташ хилийтара.

Массехк дош ала безам ба хIанз итт шу даьнна йолча гимнастках Дадаева Ларисайх. Из йиълагIча классе дешаш а, хIанзле спорта мастералла кандидат а я. Цо боккха толам баккхарга сатувсаш я тренер.

Вера Евгеньевнай йоIа Еленайна а чIоагIа езаеннай художественни гимнастика. Ший наьнхаьнах, наьнах тара хила гIерт из. Ше Л. Толстой цIерагIча университета экономически факультете хьехаш яле а, тренера болх буташ яц Елена. Берий бешамашка, школай цхьоалагIча классашка ухача берашка хьожаш, гимнасткаш хургба аьнна хетараш къестабу.

Иштта, традици а хинна дIаэттад художественни гимнастиках бола тренераш цу дезале хьалкхер.

ХIанз Нина Николаевнаи цун йоI Вера Евгеньевнаи цхьана болх беш ба «Урожай» ДСО «Шовда» яхача ДЮСШ, хьалхарьяр хореографи шоллагIьяр йоккхагIйола тренери йолаш. Елена тренер-любитель я.

Т. СОКОЛОВА.

СУРТА ТIА: тренировкаш чакхйоахаш я Вера Евгеньевна Денискина.

Р. АУШЕВА сурт.

ХОАМАШ

КОТАЛОННА ХЕТАЯЬ...

Грозничерча «Красный молот» завода спорта Дворецe хилар городашта юкъера художественни гимнастиках йола турнир. Пхе городерча: Зерноградерча, Новошахтинскерча, Нальчикерча, Тбилисерча, Грозничерча гимнасткаша дакъа лаьца из яхь хетаянь яр Коталон 40 шу дизара.

Командин къовсамашка дика ниййо яь хиларах, кхоачашъеш йола упражненеш дика ярах хьалхара моттиг йоаккх вай республикерча «Урожай» ДСО коллективо. Из дика толам ба. ШоллагIа моттиг Ростовски областа Зерноградерча гимнасткаша йоаккх, кхоалагIъяр — Нальчикерча команда.

Теркам тIаозаш яр къаьсткъаьстача спортсменкашта юкъе яьржа яхь. Укхаза а хьалхара моттиг йоаккх Грозничерча № 18 йолча юкъерча школа йиъладгIча класса дешархочо Дадаева Ларисас. ШоллагIа моттиг а вай мехкахочунга, № 11 йолча школа ялхлагIча класса дешархочунга Лукьянченко Надийга кхоач. КхоалагIа моттиг Зерноградера енача И. Ищенкос йоаккх. Цар массане гойтар СССР спорта мастера программа яр.

◆

ХЬАЛХАРА ЯХЬАШ

Грозне духхьашха хилар ритмически гимнастиках йола яхьаш, В. И. Ленина цIерагIча культура Дворецa концертни зале хиннача царех ший тайпара цIей хилар. «Труд» ДСО тренера Найденова Алла Викторовнас кулгалдеш йолча пхе группа дакъа лаьцар цига. Царна юкъе толаш хилар «Садко» яхача бассейнера группа. ШоллагIеи кхоалагIеи моттигаш В. И. Ленина цIерагIча ДК командаша яьхар, йиъалагIа хилар «Чечингушгражданпроект» институтера яр, пхелагIа «Гипрогрознефть» яхача института коллектив хилар.

Цул тIехьагIа кадай. сиха хила везаш йола кхы тайпа конкурсаш чакхъяьхар цига.

◆

БАДМИНТОН

Л. Н. Толстой цIерагIча университете чакхъяьннай къаьст-къаьстача студенташта, хьехархошта юкъера бадминтонах хьалхле яккхара турнир. Кхалнаха юкъе толаш хилар физически факультета хьалхарча курса студентка Курганская Лариса. Финале цо эшайир республика чемпионка, математически факультета студентка Нефедова Марина.

МаIача наха юкъе хьалхара моттиг яьккхар тренера-общественника, университета хьехархочо Татаев Султана.

◆

БОКС

Город Грозничерча № 3 йолча СГПТУ спортивни зале хилар хьалхарча республикански кагирхой спортивни ловзарий зачета юкъейоагIа боксах йола яхьаш. Ялх команда яр цига дакъа лоацаш. Хьалхара моттиг яьккхар просвещене Министерства коллективо, шоллагIеи кхоалагIеи моттигаш «Динамо», «Спартак» яхача ДСО-ша яьхар.

Къаьст-къаьсттача боксерашта юкъе хьалхара моттигаш яьхар просвещене Министерства ДЮСШ кхувшбоагIараша А.-С. Бачаева, А. Амаева, Р. Эльмурзаева, З. Исраилова, А. Багазаева; «Буревестник» ДСО викало В. Севрюкова; спартаковцаша М. Магомадова, Ш. Ладаева, Р. Исраилова; трудовцаша А. Садулаева, М. Хамхоева, кхычар.

◆

СПАРТАКИАДА ЧАКХЙОАККХ

ДIахо а чакхйоахаш я «Урожай» ДСО физкультурни коллективашта юкъерча спартакиада яхьаш. ДОСААФ-а областной совета тире топ кхоссарах къовсаелар 32 команда. Цига хьалхара моттиг яьккхар «Родина» совхоза физкультурникаша, шоллагIа хилар «Чечингсельстрой» трестера яр, кхоалагIа — «Пригородный» совхоза команда.

Чакхйоалаш латт конкурс

1985 шера 9 Май — Сийлахь-боккхача Даймехка ТIем тIа советски халкъо Коталo яьккха Ди — хьатIакхоачаш НГIАССР журналистий Союза правлене, ДОСААФ областной комитето, ВЛКСМ областной комитето итогаш ергья тIема-патриотически тема кепайоазон тIа, телевиденен радион гIолла дикагIа ювцара кхайкаяьча республикански творчески конкурса. 1985 шера 20 апрель хьатIакхачалехьа хьаяхкийта хила еза конкурсе йоахкийта материалаш. Жюрега дIател юххьанцарча журналистски организацеша могаяь, республикански, районни, городской, дуккхатиражни газеташ тIа кепатеха араяьнна подборкаши къаьст-къаьста материалаши.

Материалаш, НГIАССР журналистий Союза правленега йоахкийт «Конкурсе» аьнна белгало тIа а яь (г. Грозный, Маяковске ул., 92).

Республика экранаш тIа

«ТIЕХЬАЛЕ»

ЦIихезача советски драматурга А. Софронова пьесагIа режиссера Г. Натансона даьккхача московски кинематографистий кердача фильме дувцар чIоагIа лоархIаме хIама да: мещанствоца, шийна дIадезар мара ца кхетадеш саг хиларца машар хила мегаргбоацилгах, дунен, Даьхен кхела кагирхой бехктокхаме хиларах.

Даьдай, дай, бераш... цу тоатолаца да пий коталонаш а эшамаш а тIехьа деррига вай вахар. Фильме бувцараш отставкерча инарала Недосекина дезал ба. Инарал ше эггара халагIйолча хана, хIаранегара физически моральни эггара дукхагIа низ эшача хана хьалкхийна ва. Цу хана толам хIара денна, хIара минута яхар мо Iоажал тIа ког а оттабаь баккха безаш бар. ЦаI дар массане а юкъара гIулакх.

ХIанз Недосекина а цун хиннача соратникашта а лов шоай бераш а берий бераш а ирае, денал долаш, даьхен низ чIоагIбарах, юкъарча гIулакххах дог лазаш хулга. Бакъда, тоам бац Недосекиновгiар дезале, духовни хьашташ цаIаш дац цар. Атта дац дог мелденна волча инарала ший йоIо озача балага хьежа, кIезига, эсала, доастама вола найц ла.

Драматурга А. Софронова йоах: «Картине керттера моттиг дIалоац кагирхоша. Эггара хьалха царца дувц вай общественни а сага ший а вахара маьхаленех, тешаме хила везилгах. Пайда боацача хIамашта тIехьа баьнна а ца лелаш, лакхехьа дувца гIулакхаш доахкаш хуле хургба царех бизза бола нах».

Вай дика кхетаду, йиIий виIий Сашай кхелах фу хургдахьогI, яхаш инарал саготдеш, кхераш хилар. Саша зIамигa ма вий. Дезале хьа ма хулий сага оамал.

Фильм дIадолалуш безам тIаозаш, аьсала волча зIамигача сага Сашай, из йистедоалаш — денал долча пограничника, Даьхе лораечун кхел бIарччача ноахала биографи а хиле дIаотт. Из да кхоанен да хила деза ноахал. «Тхо меллашха дIаух. ХIанз мохк шун ба. Оаха шоана тIехьален бут из» — яхаш дола наьна даь дешаш васкет а хиле дус Сашийна.

Цу фильме вайна юха а гургба цIихеза бола актераш Ирина Мирошниченко, Леонид Марков, Петр Глебов, Петр Щербаков, Зинаида Дехтярева.

«МОТТАРИИ ЕСАРЕ»

А. Довженко цIерагIча студе кинематографисташа зрителашта могаду В. Кашина «Наьха герз» яхача повеста мотивегIа даьккха из керда лента. Режиссера А. Иванова йоах: «Фильм оаха духхьала безама историех дабккха Iиййнадац цун юкъмоттиге латтар из бале а. Саг кхыча вахаре, боккхагIа «даьла низ» болча оагIорахьа ластара, тахачарча вахара юкъера а ваьнна, тайп-тайпарча хIамаех из тешавалара бахьаний уйла яйтара лаьрхIа а дабккхад. Из фильм шоай вахара никъ дIаболабеш болча кагирхошта накъадаргдолаш саина а хет сона». В. Копыльца сценарегIа даьккхача цу фильма сюжета ларде улл вай хаарча кагирхой безама драматически истори: Даьлах тешарий цхьан секто юкъе эза Мария цигара хьаяккха гIерт Иван. Цу даькъе цунна новкъарло е гIерт сектантий кулгалхо — чIоагIа къиза а, бIехача хIамах хьаж йоагIаш воаца а Лагута.

Фильме ролаш ловзаю Елена Феногеевас, Александр Денисенкос, Сергей Яковлевс, Александра Яковлевас, Константин Степанкова.

«IАЖАГIЧА РОЗА» КЕРДА ПРИКЛЮЧЕНИ

«МоастагIаша го баьча, доагача цIагIара а сакхат доацаш араваргва из... Кхы а дуккхаза вайна го мег из...» Иштта чакхдаьккхар вай нийса цхьа шу хьалха «IажагIа Роза» яхача кинолентах дола дувцар. Цу фильма дIахододар да хIанз арадаьнна румынски кинематографистий ер керда картина.

Юха а экрана тIа ва денал долаш вола «IажагIа Роза» яха къайлагIа цIи лелаю Мэрджелату. Дагадохийтаргда вай хьалхара фильм чакхдоаллаш полицех кIалхарвала цун ка яьнилга. ХIанз Валахе гIатта кийчлуш йолча «Бокъо — вошал» яхача организацена къайлагIа герз дахьа дезаш ва из. Юха а керттера роль ловзаю вовзаш волча актеро Флорин Пьерсика.

В. КОВАЛЕВА.

СУРТА ТIА: «ТIехьале» яхача фильмера кадр.

«ЛоархIаме йоаца урок»

ЗIамига волча хана денз дезаденна хIама диц ца луш дIачакхвоал саг. Аз из ях физически культура а бера хана денз езаялийта еза ала гIерташ. Из лоархIамера декхар кхоачашде дезараш школашка болх беш бола физрукаш ба. Цхьайолча школашка из урок чакх мишта йоаккх хьежача дега вас а хиле дIавода.

Сунженски районерча школашка мишта леладу-те из гIулакх? Цу хаттара дола жоп лаха дагахьа вахар со Орджоникидзевскерча № 3 йолча юкъерча школе. Физрук Магамаева Маржан Рамазановна кийчлуш яр ший аргIанарча урокага. 8 «в» класс спортзал йолчахьа йолаелар. Спортзалага кхаччалца-м дика дIабахар дешархой, цунна дIатIакхаьчача беха хьайзар-кх. Из кхетаде хала а дац. ВIалла ниI а йоацаш латт, тIагIолла мIадаш Iоиха пенаш дола кIаьнкий раздевалка. Барзкъа Iодаьккхача из хьалъолла цхьа хьастам баллац цу чу, полкана лаьрхIа цхьа ардакх техаяц.

— Деша хьабоагIаш тIадувхаду цIена барзкъа Iо мичахьа дилла деза спортзале чуболхаш? — хетт аз физрукага. Бакъда, цу хаттара дола жоп цунгара хьахазанзар сона. Цул совгIа, баьдеча раздевалка чу лампа а ялацар.

ДIайолалу урок, алхха цхьа физрук мара саг вац спортзале спортивни форма ювхаш. ДIауйлаел оашош, бераш уроке даьхкад школьни формаш а ювхаш, уж бIарчча 45 минута кхувсалу, уд, ловз, тIаккха хьоцараша а дизе шоашта тIабувхача цу гIирсаца кхыча уроке болх. УнахцIенонна зене а я цу тайпара урок.

— Тхона магац дешархошка спортивни форма тIаювхийта, — йоах школа директора Т. В. Князевас.

Цу тайпара хIама ше алале, дешархоша из тIаювха езаш йола моттиг малагIча хьале я хьажа езар директор. «Спортивни форма тIаювха моттиг ца хилча сенна хьоргья из»? — яха уйла ессай берий дегашка.

Цхьаькха цхьа хIама а да белгалдаккха дезаш. Кхыча урокаш тIа бахе, хьехархоша уж мишта чакхйоах хьожаш хул школа завуч е директор. Цул тIехьагIа урока анализ ю, шоашта кхоачамбоацар да аьнна хетар белгалдоаккх. Иштта хьажа мегац-те физкультура урока чулоацам миштаб, бераша цу уроках малагIа пайда эц? Физкультура урок теркал ца еш ют.

Орджоникидзевскерча № 2 йолча юкъерча школа спортзале дIачуваьлча бIаргадайра сона укх тайпара сурт. 2-ча «б» класса дешархой шоай лоIамагIа болаш а шоашта дагадехар деш а бар: цхьабараш удаш, вожаш кхувсалуш. КхоалагIбараша го баьбар магIарча саьн чу шоашта цхьа хIама дувцаш йолча хьехархочоа Н. Г. Моревайна. Ер я-кх физкультура урок!

— Тахан спортзал йовзийташ я со акхарна, — йоах хьехархочо.

— Тахан мара спортзале хьачубаьннабеций ераш? — хьаттача Моревас аьлар:

— Эггара хьалха да тхо укх чу.

Цох чIоагIа тамаш йир аз. Цхьабакъда, школа директора Р. М. Тимофеевас кхы тайпа дувц:

— Спортзале эггара хьалха дIачубаьннаб яхар бакъдац. Бакъдале а деце а из урок-м геттара эсала чакхъяьккхар Моревас, кхыметтел цхьа оценка а ца оттаеш. Вешта из IотIаоттае классни е черновой журнал а дацар цунга-м.

Цу тайпара луш йолча урокаша физкультурацареи спортацареи безам боссоргбий берий дегашка?

Шоай спортзал лерттIа тоае ца могаш багIа Карабулакерча № 2 йолча школера физрукаш а. Баскетбольни щиташ вIалла я а яц цу чу, корашка решетка яц. Уж лоадамбоацараш да аьнна хете а, бакъда, цар во лар ют дешархошта бала ма боагIара физически кхетам луча. Из дицде мегаргдац.

С. ОСМАНОВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

16 МАРТ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Дог иллех диза да». «Мугурел» яхача иллеи халхарен халкъа ансамбла выступлени. Кишиневера передача.
9.05 — «АБВГДейка».
9.35 — Мехка художественни музееш. Палеха искусство.
10.10 — «Бригадиры звездного» яхача документальни фильма премьера (Иркутск). «Къахьегарга хьежжа сай а ду» яхача циклцара.
10.45 — «Ер шоана могаргда».
11.30 — «Дезали школен». Телевизионни журнал.
12.00 — «Новкъост илли» яха Ерригсоюзни телевизионни конкурс. Ашхабадера передача.
12.30 — «Денис Васильевич Давыдов».
13.35 — «Къонахчалла законех».
14.05 — «Радуга» яхача халкъа кхолламах йола VI Дунен халкъашта юкъера телевизионни программай фестиваль. «Тамтамий оазашта кIалха». (Бечин).
14.30 — «Кердадараш».
14.45 — «В. И. Ленин. Вахара оагIонаш». «Симбирски трилоги. 1870 — 1887 шш.» яха дукха сереш йола телевизионни фильм. ШоллагIа фильм — «Даь цIа».
15.45 — Фильм — берашта. «Уллув Iоха, Мишка».
17.00 — Политически обозревателa А. З. Иващенкой къамаьл.
17.30 — «Мишта йохайир даьдас йоккха равновеси». Мультфильм.
17.40 — «СССР — Мексика. ДоттагIала оагIонаш» яхача телевизионни документальни фильма премьера.
18.30 — Омски Паччахьалкхен эрсий халкъа хора концерт.
19.00 — «Дийнача хIамай дунен тIа».
20.00 — «Шоана, ветеранаш!». Поэтессас Ю. Друнинас дакъа лоаца музыкальни передача.
21.00 — «Ха».
21.35 — «СалеIачар вахарцара». Художественни фильм.
22.55 — «Джазови панорама». Хьалхара дош оал РСФСР искусствай заслуженни деятела, композитора Ю. Саульске.
23.35 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Могаш хила безам бале».
8.30 — «Вай беш».
9.00 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
9.30 — «БIаргашта гушдар — теша халадар». Кинопрограмма.
10.30 — «Лаьттарча къонало доттагIал леладу». П. Лулумба цIерагIча. ДоттагIала университета 25 шу дизара хетадаь дола концерт.
12.00 — Челябински телевидене студе программа.
13.00 — VII-ча Ерригсоюзни композиторий съезда концерт.
13.55 — «Массанешта йола стадион».
14.25 — Сийлахь - йоккхача Коталон 40 шу дизарга. «ЦIера рубеж». Музыкальни передача.
15.40 — Обслуживани яра лакхача культурах. Жилищно-коммунальни боахама а бахархошта бытови обслуживани яра а болча балхахой Денга (нохчий меттала).
15.55 — «Дийна мел болчарел дийнагIа». Документальни фильм.
16.05 «Бурувдеттачарна новкъостала автоматика йоагIа». (г. Горячеводскера УБР).
16.45 — Телевизионни фильм.
16.55 — «Къоначар программа».
17.25 — «Нохч-ГIалгIайчен кIира».
17.35 — Киножурнал.
17.45 — «Телевизионни хьаьшацIа».
18.25 — Хоккеях йола СССР чемпионат. «Динамо» (Москва) — «Сокол». 3-гIа период.
19.15 — «Могашле».
20.00 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.15 — Акробатиках йола СССР чемпионат.
20.45 — «Азбука» яхача телевизионни документальни фильме премьера (Пермь).
22.00 — «Ха».
21.35 — «Москвичка». Телевизионни клуб.

17 МАРТ
ЖИЛИЩНО-КОММУНАЛЬНИ БОАХАМЕИ БЫТОВОЙ ОБСЛУЖИВАНЕИ БАЛХАХОЙ ДЕНГА
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — г. Москвал № 6 йолча педагогически училища лошкарей ансамбла выступлени.
8.45 — Жилищно - коммунальни боахамеи бытовой обслуживанеи балхахой Денга. Документальни фильмаш: «Кхайгахьа кораш дола цIа», «Ателье ногагIирс тегар», «Комплектех баракъаш хьадар».
9.20 — «Спортлото». 11-гIа тираж.
9.30 — «Гургал».
10.10 — «Советски Союза гIулакх ду аз!».
11.00 — «Могашле».
11.45 — «Iуйранара почта» яха музыкальни передача.
12.15 — «Космонавтий лаьттара цIа». Телевизионни очерк.
12.30 — «Юртара сахьат».
13.30 — «Музыкальни киоск».
14.00 — СССР ДОСААФ лотареех дола документальни фильм.
14.05 — В. Гаврилин — «Перезвоны». Хоровой симфони — В. Шукшин вийшачул техьагара, Комментареш ер ва РСФСР искусствай заслуженни деятель А. Золотов.
16.00 — Футболах йола СССР чемпионат, «Зенит». — «Спартак». 2-гIа тайм.
16.45 — Тахан — жилищно-коммунальни боахамеи бахархошта бытовой обслуживании яреи балхахой Ди. Дакъа лоацаш ва РСФСР бахархошта бытовой обслуживани яра вола министр И. Г. Дудепов.
17.15 — «Халкъа мукъамаш».
17.30 — Фильм — берашта, «Валерка, Рэмка плюс...».
18.00 — «Дунен халкъашта юкъера панорама».
18.45 — «ЦаI йола истори», Мультфильм.
18.55 — «Шун письмошка хьежжа». Концерт.
20.00 — «Путешественникий клуб».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Ансамбле Рихтерца цхьана» яхача фильма-концерта премьера.
22.40 — Футбольни обозрени.
23.10 — «Кердадараш».

II ПРОГРАММА

8.00 — «Зарядка е дIаоттаIа».
8.20 — «Гагаузы». Документальни фильм.
8.30 — Ритмически гимнастика.
9.00 — «Эрсий метта къамаьл».
9.30 — «Ашараш лоох Ленинградски диксилендо».
9.55 — «Арсеньева новкъа». Телевизионни документальни фильм.
11.05 — «Дунеи нагирхойи».
11.40 — Мультфильмаш.
12.25 — «Радуга» яхача халкъа кхолламах йола VI Дунен халкъашта юкъера телевизионни программай фестиваль.
12.50 — Сийлахь - йоккхача коталон 40 шу дизарга. «Сийлахь-боккха Даймехка тIом» яха киноэпопея. 9-гIа фильм — «Кавказ бахьн хинна тIом», 10-гIа фильм — «Геттара боккха танкови тIом».
14.30 — «Тха корреспонденташа дувц».
15.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Зенит» — «Спартак». 1-гIа тайм.
15.45 — «Иркутски истори». Телевизионни художественни фильм. 1-гIеи, 2-гIеи сереш.
18.00 — «ГIорбаьнна советски композитораш — Ленински преме лауреаташ». Д. Д. Шостакович — Иттлага симфони.
19.00 — Футболах йола СССР чемпионат. «Динамо» (Киев) — «Торпедо» (Москва). Перерыв йолча хана (19.45) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Турбазе хиннар». Художественни фильм (Румыни).

РАДИО

16 МАРТ
I ПРОГРАММА

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттамах бола хоам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор.
8.23 — «Сердало» газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — «Юртара вахар» (нохчий меттала).
10.15 — «Керда обрядаш — вахаре» (нохчий меттала).
10.35 — Реклама (эрсий меттала).
11.00 — «Къонал» (эрсий меттала).
11.30 — «Поиск бахьан». Очерк (эрсий меттала).
12.40 — Концерт (гIалгIай меттала).

ХЬОМТСАШ

Тахан республике гIоллен Грознен хувцалуш моржаш а йолаш, йоачан а йоацаш, Iуйрийна цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, къулбаседа - малхбузехьара секунде 2—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура республике 3—8, Грозне 4—6 градус йIовхал йолаш хилен тарлу.

Кхоанен ломмен моржаш а йолаш, йоачан а йоацаш, цхьайолча моттигашка дохк а доаллаш, тайп-тайпарча оагIонашкахьара секунде 3—7 метр чIоагIа мух а хьекхаш хилен фегара температура бийсана 4—9 градус шелали, дийнахьа 1—6 градус йIовхали йолаш хилен тарлу.

Метеостанци.

ФЕ ХИЛА

Укх шера дIабахача шин бетта 117 наькъа-транспортни хатар хиннад республике 29 саг ве а вувш, 139 сага човнаш а еш. Царех 59 аварий гIашлой юкъе болаш хинна 15 саг ве а вувш, 48 сага човнаш а еш. Цо хьахьокх, гIашлой машинаш лелача наькъашка гIолла лела мегаргбоацилгеи царна лораш лела ца ховлгеи.

Грозненски районе «Москвич» яхача кондиспансера доалахьарча машина водитела Д. Х. Садуева Грозный — Аргун наькъагIа водаш Комсомольское яхача юртагахьа дIахьовзача метте наькъа тIа нийсвеннача гIашлочоа З. Исамовна тIатехай машин.

Город Грозне Гурина улицагIа водаш ГАЗ-24 «таксе» водитела Х. Хайдукаева ший хур даьд цIаьхха наькъа тIа нийсъеннача пенсионеркана А. Д. Прокопенкона машин тIа ца тоха гIерташ. Ленина проспектагIа автобусаца воагIаш хинна № 2 йолча гIишлон материалий комбината плотник Н. Н. Спицын менна веха а волаш автобуса чура Iоваьлча хьалхашкахьа гIолла дехьавала а венна нига лаьттача «таксена» тIакхийттав.

Уж лахе мел йийца аварей хиннача метте гIашлошта човнаш яьй.

ДIадахача кIирагIа (7 мартера 14 марте кхаччалца) НГIАССР наькъашка 10 авари яьй 1 саг ве а вувш, 5 сага човнаш а еш. Човнаш хиннарашта юкъе 3 гIашло ва.

НГIАССР МВД ГАИ.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместитела — 2-85-07; бехктокхама секретара — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностен транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-85-64; корректорсе — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-85-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинареи, ереи, шоаттеи деношка

СФ00089. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 1260.